

**MAZOWIECKIE BIURO
PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
I ROZWOJU REGIONALNEGO**

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
OBSZARÓW CHRONIONYCH
W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM:
MAZOWIECKI PARK KRAJOBRAZOWY**

WRZESIEŃ 2005

Dyrektor

Prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki

Zastępca Dyrektora

Mgr Bartłomiej Kolipiński

Zastępca Dyrektora

Mgr inż. arch. Tomasz Sławiński

P.O. Dyrektora Oddziału Terenowego w Ciechanowie

Mgr inż. arch. Monika Brzeszkiewicz-Kowalska

Prowadzący:

Elżbieta Jaglak

Współpraca:

Jolanta Kołakowska,

Teresa Bujakowska,

Elżbieta Pikus

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	1
I. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODNICZA I SPOŁECZNO-GOSPODARCZA PARKU ORAZ GMIN NA TERENIE KTÓRYCH POŁOŻONY JEST PARK.....	3
1. PODSTAWOWE INFORMACJE	4
2. CHARAKTERYSTYKA WALORÓW ABIOTYCZNYCH	5
3. CHARAKTERYSTYKA WALORÓW BIOTYCZNYCH.....	10
4. ISTNIEJĄCE FORMY SZCZEGÓLNEJ OCHRONY	13
5. CHARAKTERYSTYKA WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH I KULTUROWYCH	16
6. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE	18
7. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD PARKU.....	19
II. CELE I ZASADY OCHRONY A ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	24
1. CELE I ZASADY OCHRONY ZAWARTE W PRZEPISACH ORGANÓW ODPOWIEDZIALNYCH ZA OCHRONĘ PRZYRODY.....	25
1.1. Akty prawne dotyczące funkcjonowania Mazowieckiego Parku Krajobrazowego	25
1.2. Akty prawne powołujące Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu.....	31
1.3. Akty prawne powołujące Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu.....	33
2. CELE I ZASADY OCHRONY A ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ZAWARTE W DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH GMIN.....	34
2.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kołbiel – kierunki zagospodarowania przestrzennego	35
2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Celestynów– kierunki zagospodarowania przestrzennego	38
2.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiązowna – kierunki zagospodarowania przestrzennego	39
2.4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Józefów. 42	
2.5. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Karczew	44
2.6. Ustalenia wiążące dla gmin warszawskich (m.in. Warszawa-Wawer).....	46
2.7. Podsumowanie.....	47
III. UWARUNKOWANIA DLA OBSZARÓW CHRONIONYCH.....	49
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z SYTUACJI PLANISTYCZNEJ OBSZARU PARKU I OTULINY..	49
1.1. Analiza stopnia pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	50
1.2. Charakterystyka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	52
1.3. Wnioski wynikające z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	53
2. UWARUNKOWANIA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNE W OBSZARZE PARKU I JEGO BEZPOŚREDNIM OTOCZENIU	54
2.1. Zagospodarowanie przestrzeni wokół Parku	54
2.2. Funkcje miast i gmin wchodzących w skład Parku	55
2.3. Predyspozycje rozwojowe. Współzależność rozwoju.....	57
IV. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA, KOLIZJE I KONFLIKTY POMIĘDZY ISTNIEJĄCYM I PROJEKTOWANYM ZAGOSPODAROWANIEM A OCHRONĄ PRZYRODY	58
V. KIERUNKI DZIAŁAŃ	62
1. KIERUNKI DZIAŁAŃ WYMAGAJĄCE ZACHOWANIA I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	62
2. KIERUNKI ZMIERZAJĄCE DO PRZYWRÓCENIA RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ	63
3. KIERUNKI DZIAŁAŃ OGRANICZAJĄCE SKUTKI NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	64
4. KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	64
5. ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI	65
PODSUMOWANIE	66
WAŻNIEJSZE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	67

WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie zostało wykonane zgodnie z akceptowanym przez Zarząd Województwa planem pracy Mazowieckiego Biura Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego. Stanowi ono realizację wymogu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie prowadzenia przez organy samorządu województwa analiz i studiów, odnoszących się do obszarów problemowych.

Celem opracowania jest analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego w gminach, na terenie których występują wielkoobszarowe formy ochrony przyrody, a w szczególności: Kampinoski Park Narodowy i Parki Krajobrazowe: Bolimowski, Chojnowski, Koziński, Mazowiecki, Nadbużański. Jak wykazały m.in. prace nad *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, obszary te są miejscem występowania licznych kolizji w zagospodarowaniu przestrzennym i z tym związanych konfliktów społecznych. Jednocześnie we wszystkich dokumentach wyznaczających strategiczne cele i kierunki rozwoju województwa mazowieckiego sprawa ochrony przyrody jest traktowana w sposób priorytetowy. W związku z tym, w odniesieniu do wyróżnionych gmin i obszarów, istnieje uzasadniona potrzeba podbudowania polityki przestrzennej uszczegółowiającymi (w stosunku do *Planu województwa*) analizami i studiami.

Przeprowadzone dla poszczególnych parków analizy koncentrowały się na następujących zagadnieniach:

- charakterystyce obszaru z punktu widzenia jego walorów przyrodniczych i cech społeczno-gospodarczych;
- celach i zasadach ochrony przyrody wyrażonych w dokumencie konstytuującym park, w zestawieniu z celami lokalnych polityk przestrzennych, zapisanych w studiach gminnych; miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- zagrożeń środowiska i kolizji przestrzennych,
- kierunkach działań na rzecz równoważenia rozwoju i zapobiegania konfliktom.

Opracowanie zostało wykonane z myślą o wykorzystaniu go jako podstawy do działań koordynacyjnych, realizowanych m.in. poprzez opiniowanie i uzgadnianie studiów gminnych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Może być ono przydatne także przy sporządzaniu planów ochrony parków i innych dokumentów, określających zasady i kierunki ochrony środowiska przyrodniczego.

Całość opracowania składa się z sześciu zeszytów zawierających analizy odnoszące się do poszczególnych parków krajobrazowych i Kampinoskiego Parku Narodowego oraz z zeszytu syntetycznego, zawierającego omówienie:

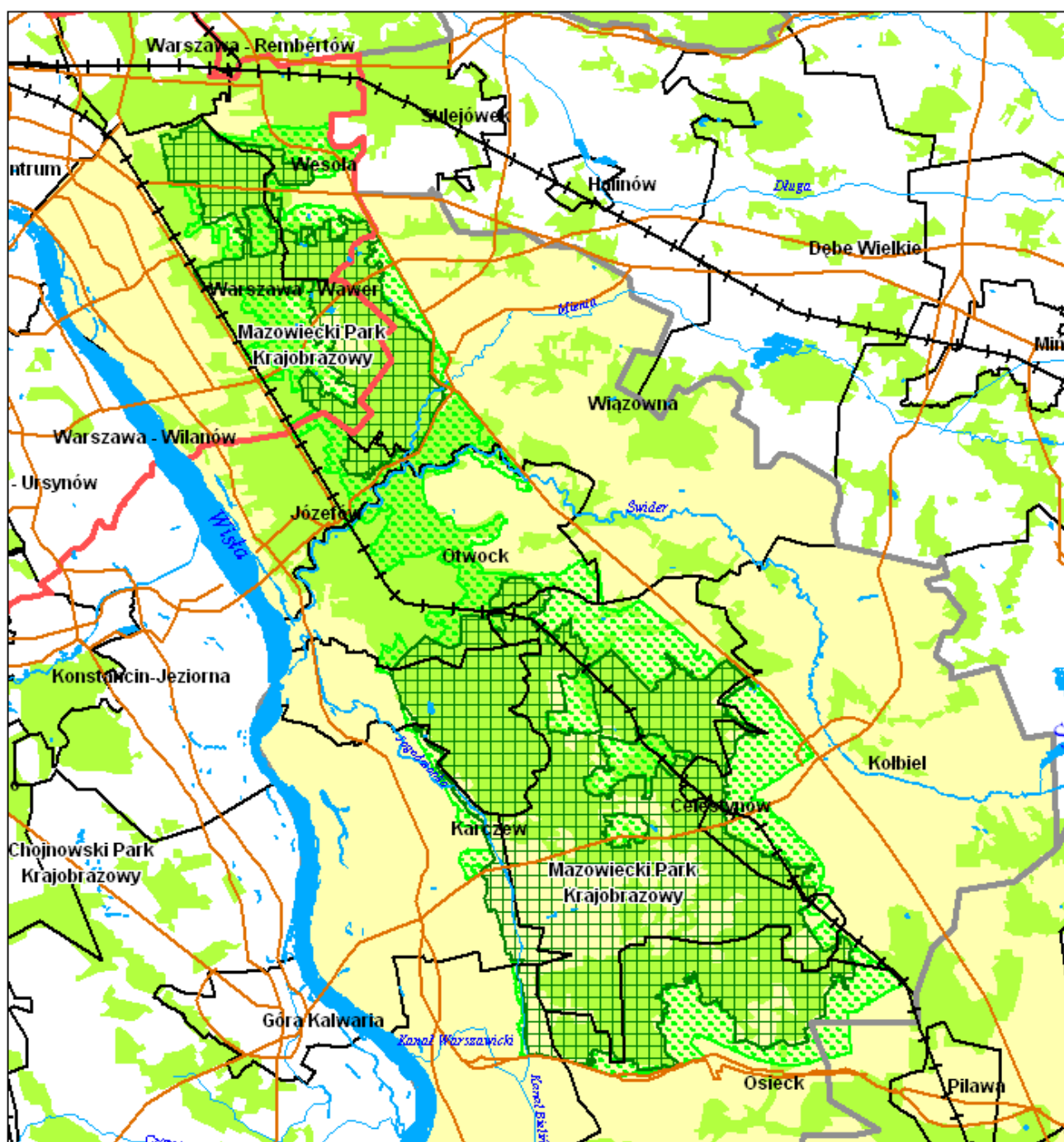
- formalno-prawnych uwarunkowań prowadzenie gospodarki przestrzennej na obszarach objętych prawną ochroną przyrody,
- krótką charakterystykę poszczególnych parków objętych analizą,
- wnioski wynikające z przeprowadzonych badań i propozycje dotyczące ogólnych rozwiązań prawno -organizacyjnych w zakresie planowania przestrzennego w powiązaniu z ochroną przyrody.

Każdy zeszyt poświęcony poszczególnym parkom składa się z części tekstowej i graficznej. Część graficzną (załączniki) tworzą 3 wielowektorowe mapy w skali 1:100 000 wykonanych w oprogramowaniu MapInfo pt.:

- Zasoby i walory środowiska przyrodniczego
- Zagrożenia środowiska
- Kierunki działań

MAZOWIECKI PARK KRAJOBRAZOWY

Położenie na tle gmin

- granice powiatów
- granice gmin
- drogi
- koleje
- miasto stołeczne Warszawa

- gminy na obszarze, których położony jest Mazowiecki Park Krajobrazowy
- lasy
- Mazowiecki Park Krajobrazowy
- otulina Mazowieckiego Parku Krajobrazowego

I. CHARAKTERYSTYKA PRZYRODNICZA I SPOŁECZNO-GOSPODARCZA PARKU ORAZ GMIN NA TERENIE KTÓRYCH POŁOŻONY JEST PARK

1. Podstawowe informacje

Mazowiecki Park Krajobrazowy im. Czesława Łaszka utworzony został w 1986 roku na terenie byłego województwa siedleckiego (Uchwała Rady Narodowej w Siedlcach z 30.05.1986 r.) i w 1987 roku na terenie byłego woj. warszawskiego (Uchwała Rady Narodowej Miasta Stołecznego z 17.12.1987 r.). Obecnie obejmuje powierzchnię 15 710 ha. Wokół *Parku* utworzono otulinę o powierzchni 7992 ha, która nie stanowi strefy ciągłej, a jej granica miejscami pokrywa się z granicą *Parku*.

Podstawę funkcjonowania Mazowieckiego Parku Krajobrazowego stanowi Rozporządzenie Nr 38a Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2001r. w sprawie utworzenia Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 13, z dnia 31 stycznia 2001 r., poz.118) zmienione Rozporządzeniem Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 29 sierpnia 2002r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2002 r. Nr 236, poz. 6012). Ten akt prawny określa granice *Parku*, granice strefy ochronnej (otuliny) oraz główne przepisy ochronne.

Obszar chroniony jest ze względu na jego wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania terenu położonego na granicy Kotliny Warszawskiej i Wysoczyzny Siedleckiej. Plan ochrony ustanowiony został 16 kwietnia 2004r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2004r. Nr 87 poz. 2131).

Park wraz z otuliną obejmuje następujące jednostki administracyjne lub ich części:

- w Warszawie dzielnice:
 - Warszawa – Wawer,
 - Warszawa – Wesoła;
- w powiecie otwockim:
 - miasto Otwock,
 - miasto Józefów,
 - miasto i gmina Karczew,
 - gminy wiejskie: Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory, Wiązowna;
- w powiecie garwolińskim: gmina Pilawa.

Park ten został utworzony w celu ochrony lasów i najcenniejszych przyrodniczo obszarów ciągnących się równolegle po prawej stronie doliny Wisły w Kotlinie Warszawskiej i południowo-wschodniej części Wysoczyzny Siedleckiej. *Park* jest położony w większości na terenie Nadleśnictwa Celestynów oraz niewielki obszar na terenie Nadleśnictwa Drewnica. W Nadleśnictwie Celestynów obejmuje w całości lub części leśnictwa: Zbójna Góra, Otwock, Celestynów i Torfy – obręb Celestynów, leśnictwo Czarci Dół - obręb Kotwica.

Park składa się z dwóch wydzielonych przestrzennie obszarów, przedzielonych zabudową miasta Otwocka i doliną rzeki Świder o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych:

- obszar północny – Lasy Wawerskie, graniczący bezpośrednio z zabudową willową osiedli Warszawy: Marysin Wawerski, Radość, Miedzeszyn, Falenica i Michalin oraz miast: Józefów i Otwock,
- obszar południowy – obejmujący obszar bagienno – łąkowy torfowiska Całowanie i kompleks lasów Celestynowsko – Otwockich.

2. Charakterystyka walorów abiotycznych

Rzeźba terenu i geomorfologia

Powierzchnia MPK ukształtowana została przez kolejne zlodowacenia oraz działalność wód płynących. Według podziału fizyczno – geograficznego J. Kondrackiego (2003 r.) *Park* wchodzi w zasięg następujących jednostek:

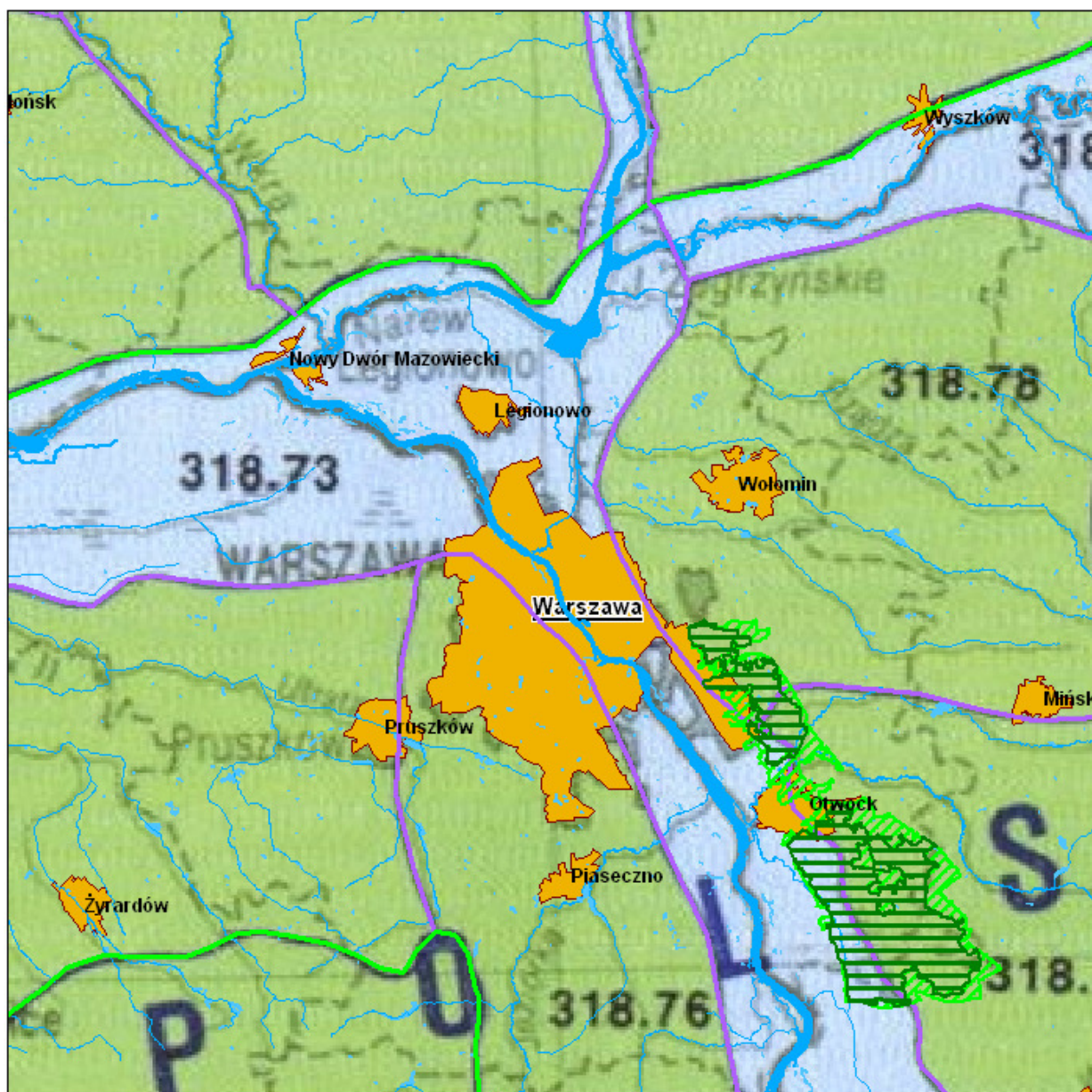
- Podprowincja - Niziny Środkowopolskie
- Makroregion - Nizina Środkowomazowiecka
- Mezoregiony : Dolina Środkowej Wisły (tzw. Kotlina Warszawska na rozszerzonym południkowym przebiegu – na północ od Młocin), Równina Wołomińska, Równina Garwolińska.

Jednostki geomorfologiczne (mezoregiony) układają się pasmowo nawiązując do kierunku spływu wód Wisły. Pasma te tworzą zdenudowaną strefę krawędziową wysoczyzn morenowych oraz leżące poniżej tarasy rzeczne:

- zalewowy (holoceński) – leżący poza granicami *Parku* i otuliny,
- tzw. praski (nadzalewowy) – wznoszący się 4-7 m nad średni stan wód Wisły, oddzielony jest od najwyższego tarasu zabagnionym obniżeniem starorzecza Wisły, ciągnącym się od Karczewa na południe. W obszarze tym znajdują się Jeziora: Torfy i Czarne (powstałe w wyniku eksploatacji torfu) oraz w części środkowej Bagno Całowanie.

Mazowiecki Park Krajobrazowy

Położenie na tle regionów fizycznogeograficznych wg J.Kondrackiego i A. Richlinga

- granice makroregionów
- granice mezoregionów
- granica parku krajobrazowego
- otulina parku krajobrazowego

Regiony nizin i obniżeń

- wysoczyzny staroglacjalne (bezejziorne)
- obniżenia, kotliny, większe doliny i równiny akumulacji wodnej (częściowo z wydrami)

- tzw. otwocki (plejstoceni) - wznoszący się 7-10 m nad średni stan wód Wisły urozmaicony jest piaszczystymi wydrami oraz polami przewianych piasków, które w większości porośnięte są borami sosnowymi.

Strefę przejściową pomiędzy tarasami wiślanymi i wysoczyznami stanowią bezzeiorne równiny denudacyjne z wydrami i polami przewianych piasków. Łańcuchy wydramowe o względnej wysokości dochodzącej do 20 m oraz zagłębienia śródwydramowe, przełomowe odcinki rzeki Świdra i Mieni wraz z licznymi dolinkami strumieni zasilającymi Bagno Całowanie świadczą o bogactwie form *Parku*.

Najniżej położony jest teren w rejonie Anina – poniżej 90 m n.p.m., najwyżej zaś wzniesione są wydmy w rejonie miejscowości Zabieźki – 153,8 m n.p.m. Zatem różnice wysokości sięgają ca 64 metrów.

Budowa geologiczna

Obszar *Parku* znajduje się w obrębie dużej jednostki geologicznej zwanej Niecką Mazowiecką, stanowiącą część Niecki Brzeźnej. Zbudowana jest ona z utworów kredowych wypełnionych osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi. Utwory trzeciorzędu reprezentowane są przez osady: oligocenu, miocenu i pliocenu.

Osady oligocenu o miąższości 50-60 m tworzą piaski różnoziarniste z glaukonitem przewarstwione mułkami i iłami, natomiast osady miocenu o miąższości 15-65 m wykształcone zostały w postaci piasków, iłów i mułków z przewarstwieniami węgla brunatnego. Stropową warstwę utworów trzeciorzędowych budują osady pliocenu – iły zwięzłe, pstre, mułki ilaste i piaszczyste, lokalnie soczewki piasków o łącznej miąższości 22-150 m występujące na rzędnej 10-50 m n.p.m.. Od ukształtowania stropowej powierzchni pliocenu uzależniona jest w znacznym stopniu miąższość osadów czwartorzędowych występujących na powierzchni całego *Parku*. Osady te reprezentowane są przez utwory plejstocenu i holocenu. Na wysoczyznach (mezoregion: Równina Wołomińska i Garwolińska) morenę budują gliny zwałowe różnych zlodowaceń natomiast w dolinie Wisły (mezoregion: Dolina Środkowej Wisły) tarasy zbudowane są z osadów piaszczystych wszystkich okresów interglacjalnych oraz stadiałów glacialnych.

Utwory najstarszego zlodowacenia w postaci glin zwałowych o miąższości od kilku do 40 m występują w najniższych partiach rynnowych obniżeń, natomiast gliny zwałowe zlodowacenia środkowopolskiego występują powszechnie w formie zwartej powierzchni (o porównywalnej miąższości) na wysoczyznach.

Podczas północnopolskiego zlodowacenia utworzyło się między innymi zastoisko warszawskie którego osady w postaci ilów warwowych o miąższości do 10 m zachowały się na wschód od Międzylesia do granic wysoczyzny.

W wielu miejscach tj. na tarasach nadzalewowych Wisły oraz na obszarze wysoczyzn występują piaski eoliczne w postaci przewianych płatów oraz uformowane z nich wydmy. W holocenie powstały tarasy zalewowe Wisły o szerokości od 1 do 4 km, na których występują piaski różnoziarniste oraz mady piaszczyste i pylaste o miąższościach odpowiednio do 5 i 2 m. W licznych starorzeczach osadziły się torfy.

Wody powierzchniowe

Obszar Mazowieckiego Parku Krajobrazowego obejmuje fragment dorzecza środkowej Wisły. Jego część położona jest bezpośrednio w dolinie Wisły, która przepływając na zachód od terenu *Parku* drenuje wody w dolinie (poza stanami powodziowymi) oraz w strefie krawędziowej wysoczyzn. Zwierciadło wód Wisły w rejonie *Parku* kształtuje się na poziomie 82 m n.p.m. w części północnej do 90 m n.p.m. w części południowej. Na rzece ograniczonej na przeważającej długości wałami powodziowymi występują liczne wyspy i łachy.

Największym dopływem Wisły w obszarze *Parku* jest rzeka Świder o całkowitej długości 89 km i powierzchni zlewni 173,3 km² wraz ze swym prawostronnym dopływem – Mienią o całkowitej długości ca 45 km. Na analizowanym obszarze charakteryzującym się średnim odpływem jednostkowym na poziomie 5,1 dm³/sek·km² (przeciętny odpływ z obszaru kraju – 5,6 dm³/sek·km², dla Wisły w rejonie Warszawy – 6,6 dm³/sek·km²) jest środkowy i dolny odcinek Świdra.

Obszar doliny Wisły odwadniają również rowy melioracyjne, z których największy jest Kanał Wawerski. W części południowej *Parku*, wykorzystując starorzecze w dolinie Wisły, równoległe do jej biegu płynie Jagodzianka – Kanał Bielińskiego. Związany z nią jest system rowów melioracyjnych odwadniający południowo-zachodnią część *Parku* (torfowisko Łukowiec – Całowanie). Z pozostałych cieków wyróżnić można Pogorzelską Strugę i Ług. Ponadto na terenie *Parku* występują:

- zabagnienia – torfowisko Łukowiec-Całowanie, na północ i wschód od Zbójnej Góry i na południe od Karczewa,
- tzw. potorfia – m. in. w rejonie miejscowości Warszówka, największe: Jezioro Torfy k/Karczewa i Jez. Torfy k/Aleksandrowa.

Warunki hydrogeologiczne

Na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego wyróżnia się trzy główne piętra wodonośne o znaczeniu użytkowym: czwartorzędowe, trzeciorzędowe i kredowe.

⇒ Wody czwartorzędowe

Mięszość utworów czwartorzędowych jest zróżnicowana. Czwartorzędowy poziom wodonośny związany z osadami wodnolodowcowymi i rzecznyymi stanowi główny poziom użytkowy, na co wpływ mają: największe zasoby i ich odnawialność oraz dostępność (niewielka głębokość występowania). Wody tego poziomu ujmowane są nie tylko dla zaopatrzenia ludności w wodę ale też dla celów gospodarczych. Najkorzystniejsze warunki hydrogeologiczne stwierdzono w kopalnej dolinie na odcinku od Rembertowa do Otwocka, gdzie możliwa do uzyskania wydajność z pojedynczego otworu sięga 120 m³/godz. Utwory wodonośne związane z doliną Wisły zaliczone zostały do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 222 – Dolina Środkowej Wisły (zgodnie z „Mapą obszarów chronionych GZWP w Polsce, wymagających szczególnej ochrony” wykonaną pod redakcją prof. A.S. Kleczkowskiego, 1990).

⇒ Wody trzeciorzędowe

Na trzeciorzędowe piętro wodonośne składają się oddzielone osadami słabo przepuszczalnymi utwory oligoceńskiego i mioceńskiego poziomu wodonośnego. Poziom oligoceński budują znacznej mięszości (kilkanaście – kilkadziesiąt metrów) piaski drobno- i średnioziarniste występujące na głębokości ca 230 m p.p.t. Wody tego poziomu zaliczone zostały do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 215 – Subniecka Warszawska (A.S. Kleczkowski, 1990). Mioceński poziom wodonośny o znacznie gorszych parametrach hydrogeologicznych oraz podwyższonej barwie stanowią piaski drobno- i średnioziarniste oraz pylaste z domieszką pyłu węglowego.

⇒ Wody kredowe

Znaczna głębokość występowania (ponad 270 m p.p.t.) oraz znaczne zasolenie decydują o tym, że wody tego poziomu nie mają znaczenia użytkowego. Poziom ten tworzą w większości spękane margle, rzadziej opoki i gezy. Ze względu na obserwowany brak wymiany wód z wyżej występującym piętrzem trzeciorzędowym co objawia się zróżnicowaniem mineralizacji wód utwory kredowe traktowane są jako słaboprzepuszczalne. W rzeczywistości utwory kredowe są wodonośne ale charakteryzują się stosunkowo niskimi parametrami hydrogeologicznymi oraz znacznym zasoleniem (rzędu 2-3 g/dm³) przez co wody tego poziomu nie mają znaczenia użytkowego.

Klimat

W skali regionalnej obszar *Parku* należy - wg klasyfikacji R. Gumińskiego – do Dzielnicy Środkowej, która w całości charakteryzuje się przede wszystkim najniższymi w Polsce opadami, średnio w wieloleciu poniżej 550 mm.

Większe różnice w wartościach poszczególnych elementów klimatu związane są ściśle z czynnikami kształtującymi lokalne warunki klimatyczne, m.in.:

- rodzaj podłoża i pokrycie terenu,
- przebieg i szerokość dolin,
- klimat lokalny kompleksów leśnych,
- większe zespoły urbanistyczne (topoklimat Wielkiej Warszawy).

3. Charakterystyka walorów biotycznych

W *Parku* występują następujące ekosystemy:

- leśne11 858 ha,
- torfowiskowe i łąkowe.....1 614 ha,
- polne.....1 779 ha,
- wodne.....80 ha,
- pozostałe (w tym ruderalne) osadnicze...838 ha.

Ekosystemy leśne

Na mapach z końca XVIII wieku tereny *Parku* zaliczane były do dużego kompleksu leśnego zwanego Puszcza Osiecką. Puszcza miała ogromny wpływ na to, co dzisiaj na tym terenie najcenniejsze. Większość pomników przyrody to sędziwe drzewa pamiętające puszczańskie czasy. Najstarsze czasy bytności Słowian na tych terenach pochodzą z VI - VII wieku z okolic Całowania, choć ślady osadnictwa są jeszcze starsze.

Kompleksy leśne są podstawowym elementem chronionym w *Parku*. Występują na powierzchni 11 858 ha, co stanowi 76% jego powierzchni, z czego na lasy państwowe przypada 4991,8 ha, lasy komunalne w dzielnicy Wawer, Wesoła i gminie Otwock – 1132,8 ha, lasy niepaństwowe – 4937,4 ha.

Dominujące w krajobrazie roślinnym kompleksy leśne zajmują przede wszystkim piaszczyste tereny na prawobrzeżnym tarasie wydmowym Wisły. Występuje tu bogaty zestaw zbiorowisk leśnych: bory suche, bory i lasy mieszane, lasy liściaste, podmokłe olsy. Szczególnie duży jest udział siedlisk hydrogenicznych – siedliska wilgotne i bagienne zajmują łącznie ca 30% leśnej powierzchni *Parku*.

W związku z charakterem prowadzonej gospodarki leśnej oraz czynnikami siedliskowymi wśród lasów dominują różne typy borów sosnowych, z panującym typem siedliskowym lasu – bór świeży (ponad połowa obszaru lasów) oraz znacznym udziałem boru wilgotnego, boru mieszanego wilgotnego oraz boru mieszanego świeżego.

Na terenie *Parku* największą powierzchnię zajmują drzewostany w wieku 41-80 lat. Duży udział w powierzchni leśnej ogółem zajmują młode drzewostany, powstałe ze sztucznych nasadzeń oraz rozwijające się w wyniku sukcesji np. na porzuconych łąkach. Wśród drzewostanów dominują drzewostany sosnowe. Gatunkami uzupełniającymi są m.in.: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, grab zwyczajny, osika, lipa drobnolistna, modrzew, topola, olsza czarna na siedliskach bagiennych i silnie wilgotnych, brzoza omszona w miejscach podmokłych.

Ekosystemy nieleśne

W granicach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego wśród ekosystemów nieleśnych wyróżnić można:

- ekosystemy polne – ca 20% gruntów *Parku* użytkowanych jest rolniczo, występują one głównie na Polanie Ponurzyckiej oraz niewielkie powierzchnie w rejonie Zabieżek i Osiecka na południu a także Aleksandrowa – na północy,
- ekosystemy łąkowe: psiary (murawy bliźniaczkowe), zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, łąki świeże, łąki mokre i powstałe w wyniku ich przesuszenia okresowo wilgotne łąki wyczyńcowe,
- ekosystemy ruderalne związane z terenami zabudowanymi, składowiskami, drogami, nasypami kolejowymi, ogródkami przydomowymi...,
- ekosystemy murawowe: murawy szczotlichowe rozpowszechnione na niewielkich powierzchniach na całym obszarze *Parku* (głównie w rejonie Ponurzyca, Pobieli, na wydmach Bagna Całowanie, w piaskowniach, na ugorach i pożarzyskach) oraz śródładowe murawy napiaskowe (rejon proj. rezerwatu Kobyla Góra na Bagnie Całowanie),
- wrzosowiska występujące w niewielkich płatach na zrębach, pasach przeciwpożarowych, polanach w obrębie świeżych borów,
- ekosystemy torfowiskowe: pła – roślinność torfowisk przejściowych, mszary wysokotorfowiskowe, mechowiska.

Zbiorowiska nieleśne stanowią siedliska dla wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin *Parku*.

Wśród siedlisk znajduje się szereg jednostek chronionych na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie oraz na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Są to m.in. wydmy śródlądowe z murawami szczotlichowymi, pionierskie i śródlądowe murawy napiaskowe, muraw bliźniaczkowe, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą, pła mszarne, torfowiska przejściowe i trzęsawiska,.....

Flora

Zmienność – różnorodność szaty roślinnej wiąże się ściśle ze zmiennością geomorfologiczną (łańcuchy wydmore o wysokości dochodzącej do 20 m, zagłębienia śródwydmowe – często zabagnione, odcinki przełomowe rzek Świdra i Mieni, liczne dolinki strumieni zasilających Bagno Całowanie oraz jeziora torfowe porzucane po całym obszarze *Parku*). Około 77% powierzchni zajmują lasy, w przewadze iglaste z dominującą sosną. Lasy liściaste zajmują stosunkowo niewielkie powierzchnie – są to głównie bagienne olszyny porastające wschodnią część Bagna Całowanie i zbiorowiska grądów występujące wyspowo w okolicach Celestynowa oraz w północnej części *Parku*. W bagiennych olszynach drzewostany tworzy olsza czarna z domieszką brzozy, osiki, wierzby, świerka, natomiast runo zdominowane jest przez turzycę, pokrzywę, kaczyńca żółtego, psiankę słodkogórz. W lasach grądowych przeważa dąb szypułkowy i grab z udziałem lipy drobnolistnej, brzozy i osiki, runo natomiast tworzą często gatunki chronione takie jak: lilia złotogłów, turówka wonna, podkolan, pierwiosnki, przylaszczki, zawilce oraz rzadko spotykany wawrzynek wilczytoko.

Na terenie *Parku* występują prawie wszystkie typy borów – od boru mieszanego poprzez bór wilgotny, bór świeży do boru suchego. Dużą różnorodnością szaty roślinnej charakteryzują się bory bagienne z karłowatą sosną oraz licznymi chronionymi gatunkami roślin, do których należą: bagno zwyczajne, żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, rosiczka okrągłolistna, wąskolistna i stanowiąca osobliwość *Parku* – rosiczka pośrednia, widłak gajowy, torfowy i bimora.

Również zbiorowiska nieleśne stanowią siedliska dla wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, w tym z polskiej „Czerwonej listy” i „Czerwonej Księgi”. m.in.: wielosił błękitny, goździk pyszny, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski, salwinia pływająca, narecznica grzebienista. Stwierdzono tu również unikatowe na Mazowszu stanowisko chronionej brzozy niskiej – krzewu osiagającego wysokość 1 m, reliktu polodowcowego.

Fauna

W *Parku* występuje 210 gatunków zwierząt chronionych na mocy prawa krajowego oraz międzynarodowych konwencji i dyrektyw oraz kilkadziesiąt gatunków rzadkich w tym 43 gatunki zwierząt rzadkich lub zagrożonych w skali światowej lub krajowej. Najcenniejszymi siedliskami dla tych zwierząt są biotopy torfowiskowe, łąkowe i leśne oraz biotopy ekotonowe położone na pograniczu lasów z torfowiskami, łąkami i polami. Położenie *Parku* w bliskim sąsiedztwie terenów o dużym zaludnieniu nie sprzyja występowaniu niektórych, bardziej płochliwych przedstawicieli fauny, nie mniej jednak na podstawie dotychczasowych badań wyodrębnić można ponad 230 gatunków zwierząt kręgowych.

Największym zwierzęciem w *Parku* jest łoś, niezbyt liczny ale często spotykany w jego różnych rejonach, głównie na obrzeżach Bagna Całowanie oraz w sąsiedztwie linii kolejowej. W logo *Parku* widnieje wizerunek czarnego bociana. Ten rzadki na terenie *Parku* ptak, znalazł tutaj wystarczająco spokojne miejsce na założenie gniazd. Do cennych gatunków znajdujących swą ostoję w *Parku* należą ponadto: kuna leśna, wydra, borsuk, łabędź niemy, żuraw, kruk, kraska, dudek, zimorodek, żółw błotny, żmija zygzakowata, pstrąg potokowy.

4. Istniejące formy szczególnej ochrony

Na terenie *Parku* znajdują się następujące obszary prawnie chronione: 9 rezerwatów przyrody oraz 40 użytków ekologicznych o łącznej pow. 35,65 ha, wśród których dominują śródleśne torfowiska o pow. do 1 ha.

Tabela: Wykaz rezerwatów przyrody na terenie MPK

Lp.	Nazwa rezerwatu	Typ rezerwatu	Gmina	Pow. (ha)	Rok utworzenia
1.	Bocianowskie Bagno	torfowiskowy	Celestynów	89,98	1982
2.	Celestynowski Grąd	leśny	Celestynów	8,35	1987
3.	Czarci Dół	torfowiskowych	Celestynów	8,75	1983
4.	Las im. Króla Jana III Sobieskiego	leśny	Warszawa	113,92	1952
5.	Na Torfach	faunistyczny	Karczew	21,13	1977
6.	Pogorzelski Mszar	torfowiskowy	Otwock	35,04	1987
7.	Szerokie Bagno	torfowiskowy	Osieck	76,73	1984
8.	Świder	krajobrazowy	Wiazowna, Otwock	238,0	1978
9.	Żurawinowe Bagno	torfowiskowy	Celestynów	2,33	1994

Na obszarze MPK występują również 22 pomniki przyrody. Są to głównie pojedyncze drzewa oraz m.in. fragment lasu dębowo – sosnowego i Aleja im. Grota Roweckiego.

Ze względu na cenne walory przyrodnicze południowo – zachodnia część *Parku* (Bagno Całowanie) planowana jest do włączenia do obszarów chronionych w ramach europejskiej sieci Natura 2000 jako specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 (SOO). Obszary te mają na celu ochronę najbardziej zagrożonych ekosystemów i gatunków w skali Europy. Podstawę ustanowienia stanowią dwie dyrektywy UE, tj. Dyrektywa Ptasia z 1979 r. i Dyrektywa Siedliskowa (Habitatowa) z 1992 roku. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochronne siedlisk, które mogą stanowić całość lub część obszarów objętych formami ochrony przyrody (ustawa z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody). Dla obszaru Natura 2000 opracowywany jest plan ochrony (na okres 20 lat) uwzględniający ekologiczne właściwości siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt.

Otoczenie *Parku* stanowią w większości Obszary Chronionego Krajobrazu: *Warszawski* obejmujący fragmenty: miasta Otwocka i Józefowa, miasta i gminy Karczew, gminy Celestynów, gminy Wiązowna, dzielnic Warszawy (Wawer i Wesola) i *Nadwiślański* obejmujący fragmenty gmin: Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Pilawa.

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny bardzo zróżnicowane przyrodniczo i inwestycyjnie tj. dolinowe, kompleksy polno-leśne i leśne oraz zurbanizowane – głównie o charakterze miast-ogrodów. W związku z tą różnorodnością w jego granicach wyróżniono strefę szczególnej ochrony ekologicznej obejmującą m.in. znaczną część międzywała Wisły oraz strefę ochrony urbanistycznej. Główną rolą WOChK jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wypoczynkowo-turystycznych dla mieszkańców aglomeracji. Umożliwić ma również przemieszczanie się w przestrzeni roślin i zwierząt nie dopuszczając do izolacji najwartościowszych obszarów i obiektów przyrodniczych: Kampinoskiego Parku Narodowego, parków krajobrazowych: Mazowieckiego i Chojnowskiego oraz rezerwatów przyrody.

Bezpośrednio z WOChK łączą się Nadwiślańskie Obszary Chronionego Krajobrazu ustanowione w granicach byłych województw: siedleckiego, skierniewickiego i płockiego oraz OChK Solec nad Wisłą związany bezpośrednio z Wisłą i jej doliną (byłe woj. radomskie).

Tabela: Obszary i obiekty chronione w gminach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego (wg BDR 2003 rok)

Wyszczególnienie	udział obszarów chronionych (%)	Pow. ogółem obszarów prawnie chronionych (ha)	w tym (ha)						Liczba pomników przyrody	
			Rezerwaty przyrody (ogółem)	Parki krajobrazowe		Obszary chronionego krajobrazu		Użytki ekologiczne (ogółem)		Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (ogółem)
				ogółem	Rezerwaty i pozostałe obszary ochr. przyr.	ogółem	Rezerwaty i pozostałe obszary ochr. przyr.			
Warszawa Wawer	39,0	$\frac{7\,971,0}{3\,106,6}$	238,6	1 950,0	114,4	1 157,0	178,7	-	54,1	41
Warszawa Wesoła	69,0	$\frac{2\,262,0}{1\,560,0}$	19,8	586,6	-	974,0	19,8	-	-	18
Józefów	69,1	$\frac{2\,389,0}{1\,650,0}$	320,1	88,5	-	1 562,0	320,1	-	-	9
Otwock	43,0	$\frac{4\,734,0}{2\,080,4}$	147,7	388,6	35,0	1 692,0	112,9	-	-	11
Celestynów ^{x)}	86,8	$\frac{8\,060,0}{6\,998,7}$	88,7	4 535,7	88,7	2 461,0	-	2,0	-	25
Karczew	53,8	$\frac{8\,156,0}{4\,387,2}$	338,4	2 098,5	21,2	2 221,0	249,6	-	-	18
Kołbiel	80,6	$\frac{10\,619,0}{8\,556,2}$	90,0	685,2	-	7 871,0	90,0	-	-	19
Osieck	78,4	$\frac{7\,624,0}{5\,974,2}$	76,7	1 914,6	76,7	4 020,0	-	39,6	-	2
Sobienie Jeziory	98,9	$\frac{9\,712,0}{9\,605,2}$	62,4	253,0	-	9 350,0	62,4	2,2	-	12
Wiązowna	67,8	$\frac{10\,215,0}{6\,922,4}$	68,1	948,8	17,1	5 990,0	68,1	0,7	-	28
Piława	60,5	$\frac{7\,725,0}{4\,670,0}$	33,2	-	-	4 651,0	33,2	19,0	-	5

^{x)} - wg danych BDR 2002 r. z uwagi na niezgodność danych w BDR 2003 r.

5. Charakterystyka walorów krajobrazowych i kulturowych

Mimo bezpośredniego sąsiedztwa aglomeracji warszawskiej środowisko przyrodnicze *Parku* zostało przekształcone w niewielkim stopniu, a wiele jego fragmentów zachowało charakter zbliżony do naturalnego. Charakterystycznymi elementami krajobrazu są:

- rozległe lasy porastające piaszczyste tereny,
- liczne łańcuchy wydm osiagające do 20 m wysokości względnej,
- zagłębienia z torfowiskami i jeziorkami,
- szerokie połacie podmokłych łąk w dolinie Wisły,
- korytarze rzek, strumieni i bezwodnych parowów,
- bardzo duże bogactwo gatunkowe fauny i flory.

MPK chroni rozległy kompleks lasów ciągnący się wzdłuż doliny Wisły i ograniczającej ją od wschodu krawędzi wysoczyzny morenowej. Lasy te stanowią jeden z głównych elementów systemu osłony ekologicznej stolicy i wraz z Kampinoskim Parkiem Narodowym i Chojnowskim Parkiem Krajobrazowym oraz licznymi rezerwatami stanowią tzw. „Zielony Pierścień Warszawy”.

Mazowiecki Park Krajobrazowy charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo–krajobrazowymi i pełni ważną funkcję ekologiczną w krajowym i europejskim systemie równowagi ekologicznej. Położone na terenie *Parku* lasy stanowią obok Puszczy Kampinoskiej największy maszyn leśny w środkowej części województwa. Obszar MPK wchodzi w skład korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym, który rozciąga się wzdłuż doliny Wisły (wg. „Koncepcji Krajowej Sieci ECONET – PL”).

Najcenniejszym obiektem kulturowym na terenie *Parku* jest stanowisko archeologiczne położone na wydmie Pękacie, na Bagnie Całowanie gdzie w latach 60-tych XX wieku odkryto sześć głównych poziomów osadniczych, a w nich 30 osad. Ślady osadnictwa pochodzą z okresu paleolitu, początku mezolitu (14000 – 9000 lat temu), a także z okresu neolitu i epoki brązu. Jest ono unikatowe w skali światowej z uwagi na możliwości datowania środowiska człowieka, zwłaszcza w okresie późnego paleolitu. W rejestrze Woj. Konserwatora Zabytków stanowisko to pod nr 61-69/67 znajduje się wraz z 30-metrową otuliną. Spośród pozostałych 55 zinwentaryzowanych stanowisk archeologicznych 10 stanowisk typowanych jest do wpisania do rejestru zabytków.

Na terenie Parku i otuliny znajdują się ponadto:

- strefy archeologiczne w Otwocku i wsi Całowanie– aktualnie niedostępne (przeważnie leśne),

- liczne zabytki architektury i budownictwa – w rejestrze WKZ figuruje cmentarz żydowski w Karczewie-Anielinie z pocz. XX w. z terenu *Parku* oraz z terenu otuliny największej obiektów wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w Celestynowie: dwór „Radzin” z parkiem, budynek d. dróżnicówki oraz willa „Koprówka”. Najwartościowsze zabytki architektury znajdują się ponadto w: Otwocku i Otwocku Wielkim, Karczewie, Wiązownej, Kołbieli, Osiecku, Warszawicach, Sobieniach-Jeziorach tj. w otoczeniu *Parku*.

W granicach MPK i jego otuliny wytyczono i oznakowano 206 km szlaków PTTK, przeznaczonych dla turystyki pieszej – w większości z możliwością przejazdu rowerem, z czego 158 km znajduje się w samym *Parku*. Przykładowe szlaki:

- *Szlak (Zielona - Wesola) - Sulejówek - Okuniew - Długa Kościelna - Wiązowna – Radość*. Jest to trasa rowerowa około 45 km długości. Szlak właściwie zaczyna się w Sulejówku, gdzie niewątpliwą atrakcją jest dworek Marszałka (obecnie znajduje się tam przedszkole). Dalej droga prowadzi przez Okuniew i Długą Kościelną. W Okuniewie można zobaczyć kościół i dworek z XIX w., zaś w Długiej Kościelnej stoi kościół z XVI w. z barokowymi obrazami. Z Długiej Kościelnej prowadzi niebieski szlak do Halinowa i dalej przeważnie przez łąki do Wiązownej, a następnie przez las do Radości.
- *Szlak Radość - Wiązowna - Międzyzlesie - Zielona* mierzy około 35 km i wiedzie głównie przez lasy Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Z Radości wychodzi szlak niebieski i prowadzi początkowo przez uliczki tej miejscowości a następnie wchodzi w las. Szlak niebieski prowadzi do Wiązownej, skąd czerwonym można dotrzeć do Międzyzlesia i Zielonej.
- *Szlak Radość - Wiązowna - Celestynów* około 50 km długości. W Wiązownej czerwony szlak wiedzie na południe. Prowadzi on najpierw wzdłuż rzeczki Mieni, potem skręca na południe, przekracza Świder i wiedzie w okolicach Otwocka do stacji w Pogorzeli. Potem już cały czas przez Lasy Otwockie. Szlak czerwony prowadzi przez Wisłę do Góry Kalwarii, można też skrócić w lewo na szlak niebieski, który wiedzie do Celestynowa.

Ruch turystyczny w MPK charakteryzuje się specyficznymi cechami, związanymi przede wszystkim z jego położeniem w sąsiedztwie Warszawy. Najdogodniejsze połączenie stanowi historyczny odcinek Kolei Nadwiślańskiej. Zwłaszcza północna część *Parku*, która leży w granicach Warszawy – w dzielnicach Warszawa-Wawer i Warszawa-Wesoła – stanowi bardzo popularny obszar wypoczynku dla mieszkańców aglomeracji warszawskiej. Obejmuje Lasy Wawerskie i Las Sobieskiego oraz przylegające do nich obszary nieleśne, znajdują się częściowo w granicach Warszawy.

Bardzo popularne na tym terenie są wycieczki rowerowe po leśnych drogach. Coraz więcej zwolenników zyskuje jeździectwo, wkraczając na szlaki piesze, spacerowe i rowerowe.

Południowa część *Parku*, czyli Lasy Otwockie i Celestynowskie, jest również jedną z najczęściej odwiedzanych okolic podwarszawskich i jednym z tradycyjnych rejonów świątecznego wypoczynku i spacerów mieszkańców aglomeracji warszawskiej, Otwocka i okolic. Oprócz biernej turystyki pobytowej i związanej z nią turystyki samochodowej, rozwija się tu przede wszystkim turystyka piesza i rowerowa, czemu służy dobrze rozwinięta sieć znakowanych szlaków pieszych (nadających się również do turystyki rowerowej), a także ścieżek dydaktycznych. Znacznie rzadziej uprawiana jest turystyka narciarska (biegowa i śladowa), a tylko sporadycznie – kajakowa (głównie Świder).

Obszar MPK doskonale nadaje się do rozwoju turystyki przyrodniczej. Najlepsze warunki dla uprawiania tej formy turystyki istnieją na Bagnie Całowanie, które od lat jest jednym z ulubionych miejsc prowadzenia obserwacji przez ornitologów-amatorów z okolic Warszawy. Jest tu atrakcyjny dla przyrodnika szeroki otwarty krajobraz oraz możliwość obserwowania bytowania na tym terenie wielu rzadkich gatunków ptaków, a także roślin bagiennych. Baza Edukacji Ekologicznej „Torfy” i okolice rezerwatu „Na Torfach” również znakomicie nadają się do uprawiania turystyki przyrodniczej. Znajduje się tam także ścieżka przyrodnicza i platforma obserwacyjna nad jeziorem, odwiedzana przez liczne wycieczki i turystów indywidualnych.

6. Powiązania przyrodnicze

Mazowiecki Park Krajobrazowy położony jest – zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL - w obszarze węzłowym o znaczeniu międzynarodowym **23M** Doliny Środkowej Wisły. Tworząc sieć ECONET-PL tak lokalizowano obszary węzłowe aby zachować różnorodność w skali kraju tj. aby obejmowały i chroniły tereny, na których krajobrazy ekologiczne, zbiorowiska i gatunki specyficzne dla danej strefy zachowały się w stanie zbliżonym do naturalnego. Rangę międzynarodową przypisano tym obszarom, które spełniają tę rangę w najwyższym stopniu, a także tym, na których występują skupienia stanowisk gatunków uznanych za zagrożone w skali Europy.

Obszar węzłowy 23M Doliny Środkowej Wisły obejmuje dolinę Wisły z rozwiniętym systemem tarasów i wysoką skarpą i stanowi międzynarodowej rangi ostoję ptaków zarówno lęgowych, jak i przelotnych. Jest to jednocześnie (obok Bugu) paneuropejski korytarz ekologiczny.

Zachowały się na tym obszarze liczne pozostałości roślinności naturalnej lub półnaturalnej, odzwierciedlającej strefowość poprzeczną dolin wielkich rzek. Obok Wisły istotne znaczenie dla funkcjonowania *Parku* ma również dolina Świdra – korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym (44k), utrzymująca powiązania ekologiczne w kierunku wschodnim z obszar węzłowym o znaczeniu krajowym (13K Siedlecki).

7. Sytuacja społeczno-gospodarcza gmin wchodzących w skład Parku

Sytuacja społeczno – gospodarcza na terenie MPK jest ściśle związana z sytuacją gmin, na terenie których jest położony *Park* tj.: gmin miejskich: Józefów i Otwock, gminy miejsko – wiejskiej Karczew, gmin wiejskich: Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie – Jeziory, Wiązowna i Pilawa oraz dzielnic Warszawy: Warszawa – Wawer i Warszawa – Wesoła. Obszar *Parku* zamieszkuje ok. 2.100 mieszkańców w jednostkach osadniczych położonych całkowicie lub częściowo w Parku. Wymienione jednostki administracyjne tworzą w miarę domknięte układy funkcjonalno – przestrzenne i społeczno – gospodarcze tzw. przestrzeń społeczno – gospodarczą MPK, w której dają się określać i bilansować różne parametry społeczne i ekonomiczne.

Ludność

Przestrzeń społeczno – gospodarcza MPK zajmuje powierzchnię 718 km², z czego na *Park* przypada 157,1 km² (21,9%), a wraz z otuliną 237,0 km² (33%). Na jej obszarze mieszka 186 541 osób (2001 r. wg GUS). Średnia gęstość zaludnienia nie jest wysoka – 260 mieszkańców/km² ale znacznie przekracza przeciętną w woj. mazowieckim – 143 mieszkańców/km². Jest to związane głównie z zaludnieniem aglomeracji warszawskiej.

W miastach rejonu MPK mieszka ponad 77% ludności, a na obszarze samego powiatu otwockiego ok. 62%. Miasto Otwock jako ośrodek centralny skupia prawie 40% mieszkańców powiatu. W okresie 5 lat (1997 – 2001 r) liczba ludności powiatu otwockiego wzrosła o 852 osoby, tj. tylko o 0,76%. Brak jest porównywalnych danych dla dzielnic Warszawa – Wawer i Warszawa – Wesoła. Należy przypuszczać, że tam też nastąpił niewielki wzrost. W tym samym okresie liczba ludności Warszawy zmniejszyła się o 14 372 osoby, czyli o 0,9%. Przyczyną słabej dynamiki wzrostu ludności w powiecie otwockim oraz spadku zaludnienia Warszawy jest utrzymujący się już od dłuższego czasu ujemny przyrost naturalny. Saldo migracji jest w obu przypadkach dodatnie. Na ujemny bądź zbliżony do zerowego przyrost naturalny wpływają przede wszystkim czynniki kulturowe: coraz później zawierane są małżeństwa oraz coraz mniej rodzi się dzieci. Wtórny wpływ mają też czynniki biologiczne, wynikające z sukcesywnego starzenia się ludności.

Udział grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 lat) w powiecie otwockim zmniejszył się 25,5% do 25,3%. Nastąpił natomiast wzrost grupy poprodukcyjnej z 15,2% do 15,6%. W porównaniu z Warszawą ludność powiatu otwockiego jest jednak nadal znacząco młodsza (Warszawa – 17% ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz prawie 20% ludności w wieku poprodukcyjnym). Mniejszy jest też względny ubytek ludności wynikający z ujemnego przyrostu naturalnego. W 2001 roku przyrost naturalny w powiecie otwockim wynosił – 0,7‰, przy czym w niektórych gminach powiatu otwockiego wystąpił nawet dodatni przyrost, podczas gdy w Warszawie – 3,5‰.

Ujemny przyrost ludności jest rekompensowany napływem nowych mieszkańców (saldo migracji +9,3‰). Ci nowi napływowi mieszkańcy pow. otwockiego, to w większości byli mieszkańcy Warszawy, którzy przenoszą się na peryferie aglomeracji warszawskiej. Duży napływ ludności notuje się też w Wesołej (+24,9‰ w 2001 r.) oraz w Wawrze (+3,0‰). Napływ nowej ludności na teren *Parku* nie pozostaje bez wpływu na ekspansję osadnictwa na najcenniejsze przyrodniczo obszary. Wzrasta też obciążenie środowiska przyrodniczego z powodu rozwoju infrastruktury komunalnej.

Tabela: Wybrane parametry demograficzne gmin położonych na terenie Parku (GUS 2002 r.)

Gmina	Pow. km ²	Ludność	Gęstość zaludn. Mk/km ²	Wsk. feminizacji	Przyrost naturalny		Saldo migracji	
					liczba	‰	liczba	‰
Celestynów (w)	89	10 880	122	104	6	0,6	+14	+1,3
Józefów (m)	24	17 117	716	111	-11	-0,7	+406	+24,3
Karczew (m-w)	81	16 135	198	104	-43	-2,7	-102	-6,3
Kołbiel (w)	106	8 048	76	101	-5	-0,6	+9	+1,1
Osieck (w)	68	3 486	52	103	-9	-2,6	-19	-5,4
Otwock (m)	47	42 736	903	114	-57	-1,4	+111	+2,6
Sobienie-Jeziory (w)	97	6 291	65	99	-26	-4,1	+26	+4,1
Wiązowna (w)	102	9 353	92	105	-5	-0,5	+81	+8,8
Piława (m-w)	77	10 452	135	104	+23	+2,2	+55	+5,3
Warszawa - Wawer ^{x)}	80	59 847	751	115	-77	-1,3	+176	+3,0
Wesoła (m ^{x)})	23	14 237	629	108	+29	+2,1	+347	+27,9

^{x)} – wg danych WUS 2001 r. (Wesoła została przyłączona do Warszawy 27.10.2002 roku)

W strukturze płci występuje przewaga kobiet: 108 kobiet/100 mężczyzn w pow. otwockim i w Wesołej oraz 115 kobiet/100 mężczyzn w Wawrze. Przewaga kobiet jest zjawiskiem naturalnym i jest uwarunkowana biologicznie, gdyż kobiety żyją dłużej. W niektórych wypadkach, gdzie wskaźnik feminizacji jest zbyt wysoki, przyczyny są natury funkcjonalnej. Na przykład w gminie miejskiej Otwock wskaźnik feminizacji wynosi 114, a w gminach wiejskich jest znacznie niższy (Celestynów – 104, Kołbiel – 101, Osieck – 103, Sobienie – Jeziory – 99, Wiązowna – 105). Na taki stan mają wpływ funkcje uzdrowiskowe, lecznicze i usługowe Otwocka. Obserwuje się powszechnie migrację kobiet ze wsi do miast. Niski wskaźnik feminizacji występuje też w miejsko – wiejskiej gminie Karczew (104 kobiety/100 mężczyzn).

Potencjał gospodarczy

W analizowanej przestrzeni społeczno – gospodarczej MPK wyróżnia się dwie strefy gospodarcze odpowiadające strefom osadnictwa. Strefy zurbanizowane, tj. gminy miejskie nastawione na produkcyjne oraz usługowe formy aktywności oraz gminy wiejskie, gdzie dominuje rolnictwo z udziałem różnych drobnych usług, głównie o charakterze socjalnym.

Do najbardziej uprzemysłowionych należą gminy: Karczew (miasto) i Wawer. Otwock jako ośrodek powiatowy pełni funkcje centralne związane z usługami leczniczymi i rekreacyjnymi. W granicach miasta Otwocka znajduje się Instytut Energii Atomowej w Świerku. Gminy miejskie Jozefów i Wesoła mają charakter rezydencjonalny i zamieszkałe są przez zamożniejsze grupy społeczne, co odzwierciedla się w wysokich powierzchniach standardowych mieszkań.

W strukturze branżowej firm największy udział mają przedsiębiorstwa handlowe oraz zakłady naprawcze - ok.36% ogólnej liczby przedsiębiorstw, następne są nierolnicze przedsiębiorstwa produkcyjne - około 20% oraz firmy budowlane – około 13,5% ogólnej liczby przedsiębiorstw. W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych największy jest udział osób fizycznych – ok. 83% ogólnej liczby. Spółki prawa handlowego stanowią ok. 3,7% ogólnej liczby podmiotów, w tym ok. 1/4 z udziałem kapitału zagranicznego, natomiast spółdzielnie – ok. 1%.

Poza zatrudnieniem w indywidualnych gospodarstwach rolnych w przemyśle i budownictwie zatrudnionych jest ok. 38% pracujących, podobnie w usługach rynkowych – 36%. W ostatnich latach szczególnie na peryferiach aglomeracji warszawskiej powstają liczne zakłady produkcyjne, naprawcze i usługowe. Stanowią one podstawową bazę ekonomiczną rozwoju gmin miejskich rejonu MPK.

Rozwój tego typu przedsiębiorczości jest bardzo pożądanym z punktu widzenia ekonomicznego i społecznego, wywołuje jednak szereg konfliktów ekologicznych i problemów związanych z kształtowaniem ładu przestrzennego na obszarze MPK. Powstaje bowiem intensywna i zróżnicowana pod względem gabarytów brył i rozwiązań architektonicznych zabudowa gospodarcza, często nie najlepiej zharmonizowana z otoczeniem.

Na obszarach wiejskich następuje rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości. Podstawową bazą ekonomiczną gmin wiejskich pozostaje jednak nadal rolnictwo. Gmina Sobienie – Jeziory wyspecjalizowała się w produkcji sadowniczej. Sady w tej gminie zajmują ponad 25% użytków rolnych. Z uwagi na ochronę ekosystemów leśnych nie wskazana jest intensyfikacja produkcji rolnej opartej o wzmożone nawożenie i chemiczną ochronę roślin.

Miarą wysokiej aktywności gospodarczej jest udział dochodów własnych w dochodach ogółem gmin. Dochody ogółem poszczególnych gmin na terenie MPK są bardzo zróżnicowane: od 1004,9 zł/mieszkańca w rolniczej gminie Sobienie – Jeziory do 1849,2 zł/mieszkańca w Józefowie. W dochodach gminy Józefów aż 80% stanowią dochody własne, natomiast w gminie Sobienie – Jeziory ok. 29%. Do obszarów o wysokich dochodach swoich budżetów należą: Warszawa - Wesoła (1761,4 zł/mieszkańca), prawie 77 % stanowią dochody własne i Warszawa – Wawer (1460,8 zł/ mieszkańca), 66,4% stanowią dochody własne.

Niski wskaźnik dochodów na mieszkańca występuje w mieście powiatowym Otwocku (1033 zł), przy dość wysokim udziale dochodów własnych – 64%. Przeciętne dochody gmin analizowanego terenu są znacznie niższe niż gmin pow. warszawskiego, a nawet całego województwa mazowieckiego. Np. gminy powiatu otwockiego mają przeciętny dochód swoich budżetów prawie dwukrotnie niższy niż Warszawa.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe MPK i jego rejonu związane są ściśle z turystyką i wypoczynkiem. Korzystają z niego głównie mieszkańcy Warszawy. O znaczeniu gospodarczym dla danej miejscowości decyduje głównie masowa turystyka pobytowa. Tymczasem w powiecie otwockim na 100 mieszkańców przypada 0,28 miejsc noclegowych. Większe znaczenie ekonomiczne dla gmin rejonu MPK ma nierejestrowany codzienny i świąteczny ruch turystyczny oraz pobyt w domach letniskowych. Rejon MPK jest też miejscem powstawania zabudowy mieszkaniowej dla ludności z zewnątrz (głównie z Warszawy). W 2001 roku w powiecie otwockim oddano do użytku 375 mieszkań, z tego 218 w zabudowie indywidualnej.

Zasoby mieszkaniowe są znacznie zróżnicowane w poszczególnych gminach. Średnio na 1 mieszkańca przypada od 18,1 m² powierzchni użytkowej do 25,3 m² w gminach: Karczew, Osieck i Otwock. W gminie Józefów, gdzie duży udział ma zabudowa jednorodzinna, średnia wielkość mieszkania wynosi 79,9 m² powierzchni użytkowej. Z uwagi na duży udział zabudowy blokowej najmniejsze mieszkania są w Otwocku – 52,2 m² pow. użytkowej. Korzystne warunki mieszkaniowe występują też w Wesolej: 21,6 m² pow. użytkowej/mieszkańca oraz średnia wielkość mieszkania – 79,9 m² pow. użytkowej. W powiecie otwockim mimo dużego udziału zabudowy jednorodzinnej i wiejskiej standardy powierzchniowe mieszkań nie są wysokie - średnio 19,5 m² pow. użytkowej na mieszkańca.

W zakresie **wyposażenia w infrastrukturę komunalną** analizowany obszar charakteryzuje się dużymi dysproporcjami. Sytuacja ta jest wynikiem współistnienia jednostek osadniczych o najintensywniejszym poziomie zainwestowania (również w skali województwa) i terenów typowo rolniczych. Różnice te obrazuje wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej. Obok gmin posiadających wskaźnik: 0,20 km/km² – Karczew, 0,22 km/km² – Józefów oraz powyżej 1 km/km² – Otwock i dzielnice Warszawy (tj. powyżej średniej województwa = 0,13 km/km²) są gminy: Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory o nie rozwiązanej gospodarce ściekowej.

Tabela: Dysproporcje w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (GUS, 2003 r.)

Lp.	Gmina	Pow. (km ²)	Sieć wodociągowa rozdzielcza (km)	Sieć kanalizacyjna (km)	Gęstość sieci kanaliz. (km/km ²)	Stosunek długości sieci wodociągowej do kanalizacyjnej
1.	Celestynów	89	73,5	1,2	0,01	61,3
2.	Józefów	24	17,5	5,3	0,22	3,3
3.	Karczew	81	69,4	16,1	0,20	4,3
4.	Kołbiel	106	56,3	-	-	-
5.	Osieck	68	76,6	-	-	-
6.	Otwock	47	72,0	70,2	1,50	1,0
7.	Sobienie Jeziory	97	12,0	-	-	-
8.	Wiązowna	102	114,1	2,1	0,02	54,3
9.	Pilawa	77	53,4	4,1	0,05	13,0
10.	Warszawa ^{x)}	517	1810,0	1532,1	2,95	1,2

^{x)} - dane dla m.st. Warszawy (brak porównywalnych danych dla dzielnic Warszawy)

Szczególnie odczuwalny jest brak postępu w budowie sieci kanalizacyjnej przy sukcesywnie rozbudowywanej sieci wodociągowej na terenach wiejskich. Jest to sytuacja niekorzystna, gdyż rozwój wodociągów na tych terenach pociągnął za sobą wzrost ilości ścieków związanych ze zużyciem wody. Brak proporcjonalności w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz brak wysokosprawnych oczyszczalni ścieków stwarza zagrożenie dla środowiska poprzez degradację wód powierzchniowych i podziemnych. W Warszawie pomimo dobrze rozwiniętej sieci kanalizacyjnej stan wód powierzchniowych poniżej zrzutu ścieków ulega znacznemu pogorszeniu z powodu braku oczyszczalni dla lewobrzeżnej części miasta.

Szczególnie ważne są rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej dla osiedli mieszkaniowych położonych w enklawach na terenie *Parku* i w jego otulinie. W osiedlach: Zbójna Góra, Wiśniowa Góra, Aleksandrów, Michalin, Stara Miłosna istnieją sieci kanalizacyjne, jednak nie wszystkie zabudowania są do nich podłączone. W sprawnie działające systemy kanalizacyjne wyposażone są głównie osiedla, które powstały w ciągu ostatnich 10 lat.

II. CELE I ZASADY OCHRONY A ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W pierwszej części tego rozdziału zestawiono przepisy *ochronne* obowiązujące na terenie *Parku* i jego otuliny, tj.: akty prawne dotyczące funkcjonowania Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz akty prawne powołujące obszary chronionego krajobrazu. Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu i Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu znajdujące się w otulinie *Parku* lub przylegające do niej stanowią system powiązań przyrodniczych. W dalszej części rozdziału porównano przepisy *ochronne* z ustaleniami wybranych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (dla gmin warszawskich – ustalenia wiążące) jako dokumentów określających politykę przestrzenną gmin aby uzyskać odpowiedź na pytania:

- *Czy polityki przestrzenne gmin uwzględniają zasady ochrony zawarte w przepisach ustanawiających poszczególne tereny chronione?*
- *Czy zapisy studiów są na tyle jednoznaczne, że ich zapisy pozwalają na przeniesienie ich do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego?*

1. Cele i zasady ochrony zawarte w przepisach organów odpowiedzialnych za ochronę przyrody

1.1. Akty prawne dotyczące funkcjonowania Mazowieckiego Parku Krajobrazowego

⇒ Podstawę funkcjonowania Mazowieckiego Parku Krajobrazowego stanowi **Rozporządzenie Nr 38a Wojewody Mazowieckiego** z dnia 24 stycznia 2001r. w sprawie utworzenia Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka. Z tym dniem straciły moc: rozporządzenie Wojewody Warszawskiego z dnia 30 czerwca 1998r. w sprawie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Warsz. Nr 38, poz. 123) i rozporządzenie Wojewody Siedleckiego Nr 32/98 z dnia 10 czerwca 1998r. w sprawie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Siedl. Nr 17, poz. 102). W rozporządzeniu nr 38a Wojewody Mazowieckiego oraz rozporządzeniu nr 20 Woj. Maz. z 6.08.2004 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie utworzenia Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 208 poz. 5578) zawarte są zakazy, nakazy oraz ograniczenia mające na celu ochronę obszaru Parku ze względu na jego wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe. W poniżej tabeli zawarte są te zapisy rozporządzenia, które mają bezpośredni związek z zagospodarowaniem przestrzennym.

Teren Parku	Teren otuliny MPK
ZAKAZY	
1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późniejszymi zmianami), 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych, 3) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym	1) zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne z wyłączeniem zapisów § 5 ust. 1 pkt 8 i § 5 ust. 2 pkt 4 oraz określonych jako strefa ochrony urbanistycznej Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu powołanego rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego, 2) lokalizacji budynków i budowli z wyłączeniem obiektów małej architektury w odległości mniejszej niż 25m od granic kompleksów leśnych, wchodzących w granice Parku i otuliny, z wyjątkiem stref ochrony urbanistycznej Warszawskiego OChK, 3) naruszania naturalnej sieci hydrograficznej: rzek, potoków, strumieni, starorzeczy, jezior, oczek wodnych, bagien i torfowisk, zmiany

<p>lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,</p> <p>5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,</p> <p>6) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej,</p> <p>7) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,</p> <p>8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,</p> <p>9) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową.</p>	<p>naturalnego charakteru ich brzegów, zanieczyszczania wód oraz pasa przybrzeżnego, niszczenia roślinności wodnej i nadwodnej. Zakazy nie dotyczą: działań służących retencji wód, zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia, w tym regulacji wód dla celów powodziowych i utrzymaniowych, po spełnieniu procedury określonej w ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska dla robót podejmowanych na terenach wód i międzywali rzek o szczególnych wartościach społeczno - gospodarczych i wysokich walorach krajobrazowych oraz ekologicznych,</p> <p>4) lokalizowania budynków i budowli w odległości mniejszej niż 20m, a ogrodzeń w odległości mniejszej niż 6m od brzegów naturalnych cieków i zbiorników wodnych,</p> <p>5) odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód pow. i do ziemi,</p> <p>6) odprowadzania oczyszczonych i nieoczyszczonych ścieków do wód podziemnych, stawów, oczek wodnych i jezior bezodpływowych,</p> <p>7) eksploatacji kopalni, w tym również torfów, z wyjątkiem tych terenów złóż kopalni, które w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia posiadały w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczenie na wydobywanie kopalni.</p> <p>8) lokalizowania nowych lub rozbudowy istniejących inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska z wyłączeniem realizacji niezbędnych urządzeń komunikacyjnych, infrastruktury technicznej oraz obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, w tym oczyszczalni ścieków, zakładów unieszkodliwiania odpadów, pod warunkiem zastosowania rozwiązań i technologii bezpiecznych dla środowiska przyrodniczego, przy zachowaniu co najmniej 50% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki (z wyjątkiem inwestycji liniowych),</p> <p>9) lokalizacji nowych cmentarzy.</p>
---	---

DOPUSZCZA SIĘ:

1) remonty i modernizację istniejącej zabudowy przy zachowaniu jej dotychczasowej funkcji. Przy planowanej zmianie sposobu użytkowania należy dostosować jej przeznaczenie do warunków niniejszego rozporządzenia,2) odprowadzanie ścieków oczyszczonych bytowo - gospodarczych do cieków oraz do ziemi, jeżeli poziom wód gruntowych znajduje się co najmniej 1,5m poniżej poziomu wprowadzania ścieków,3) lokalizację niezbędnych inwestycji liniowych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1 lit. e) pod warunkiem uzgodnienia ich przebiegu i warunków realizacji z wojewodą,4) lokalizowanie ogrodzeń działek indywidualnych w odległości nie mniejszej niż 6 m od brzegów naturalnych cieków i zbiorników wodnych,5) grodzenie działek indywidualnych pod warunkiem, że grodzenie umożliwi migrację drobnych przedstawicieli fauny, w szczególności płazów, gadów i drobnych ssaków.	1) zabudowę jednorodziną w formie wolnostojących budynków jednorodzinnych lub bliźniaczych z zachowaniem co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,2) usługi towarzyszące nieuciążliwe z zachowaniem co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,3) zabudowę związaną z ochroną zdrowia, oświatą, obronnością i bezpieczeństwem państwa, działalnością wyznaniową, turystyką, rekreacją, sportem i wypoczynkiem oraz z gospodarstwami rolniczymi pod warunkiem zachowania funkcji przyrodniczych obszaru, przy zachowaniu co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,4) rozbudowę istniejących cmentarzy z zachowaniem co najmniej 30% powierzchni biologicznie czynnej,5) grodzenie działek indywidualnych pod warunkiem, że grodzenie umożliwi migrację drobnych przedstawicieli fauny, w szczególności płazów, gadów i drobnych ssaków,6) wtórny podział działek pod warunkiem zachowania przepisów niniejszego rozporządzenia,7) odprowadzanie oczyszczonych ścieków bytowo - gospodarczych do cieków oraz do ziemi, jeżeli poziom wód gruntowych znajduje się co najmniej 1,5m poniżej poziomu wprowadzania ścieków.

NAKAZY

- 1) prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej polegającej na zachowaniu, a w miarę możliwości aktywizacji roli środowiskotwórczej ekosystemów leśnych, rolnych, wodnych, bagiennych i innych,
- 2) wprowadzanie ekologicznych metod produkcji żywności oraz ograniczanie do niezbędnego minimum stosowania środków ochrony roślin i nawozów sztucznych na rzecz środków naturalnych i metod biologicznych,
- 3) zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu śródleśnych łąk, wrzosowisk, torfowisk przejściowych i wysokich oraz ochronę ich warunków siedliskowych,
- 4) utrzymanie i ochronę oczek wodnych, stawów, jezior, bagien i torfowisk niskich towarzyszących ekosystemom łąkowym,
- 5) rekultywację terenów, na których była i jest prowadzona działalność wywołująca degradację środowiska na wszystkich etapach działalności tj. w trakcie jak i bezpośrednio po ustaniu tej działalności, ale nie dłużej niż w ciągu dwóch lat po jej zakończeniu. Projekt rekultywacji wymaga uzgodnienia z wojewodą,
- 6) prowadzenie działalności edukacyjnej i turystycznej w zakresie i formach nie zagrażających środowisku i walorom krajobrazowym Parku i otuliny,
- 7) stosowanie w budownictwie zharmonizowanych z krajobrazem form architektonicznych uwarunkowanych historycznie i kulturowo,
- 8) zagospodarowanie otoczenia obiektów historycznych, kulturowych, przyrodniczych powinno być podporządkowane ich ochronie i ekspozycji,
- 9) uzupełnianie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych gatunkami roślin rodzimych dla danego obszaru,
- 10) dostosowanie planów zagospodarowania przestrzennego do wymagań ochrony Parku i otuliny określonych niniejszym rozporządzeniem oraz planem ochrony Parku.

⇒ **Plan ochrony** dla MPK ustanowiony 16.04.2004 r. jest podstawowym dokumentem określającym kompleksowy plan działań ochronnych na terenie Parku i jego otuliny.

Opracowanie planu ochrony dla parków narodowych, parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody wprowadziła ustawa o ochronie przyrody z 1991 r. Ustawa ta określała, że plan ochrony dla parku krajobrazowego oraz rezerwatu przyrody (sporządzony na okres 20 lat) powinien zawierać:

- cele ochrony z uwzględnieniem przyrodniczych i społecznych uwarunkowań jego realizacji,
- obszary ochrony ścisłej, częściowej i krajobrazowej,
- program działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, częściowej i krajobrazowej,
- sposoby eliminacji lub minimalizacji zagrożeń dla przyrody,
- obszary i sposoby ich udostępniania dla celów naukowych, dydaktycznych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych,
- ustalenia dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustalenia zawarte w planie ochrony były wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu. Najważniejszym skutkiem prawnym ustanowienia planu ochrony było powstanie obowiązku sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów parku krajobrazowego.

Nowa ustawa z 2004 r. o ochronie przyrody określa podobny jak poprzednia zakres planu ochrony, tj.:

- określenie celów ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji,
- identyfikacje oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków,
- wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej,
- określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań,
- wskazanie obszarów i miejsc udostępnionych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz sposobów ich udostępniania,
- wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza,
- ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych.

Planem ochrony obejmuje się tylko tereny w granicach *Parku*. Wszelkie zapisy planu ochrony dotyczące otuliny *Parku* mają jedynie charakter zaleceń, sugestii lub propozycji i nie są wiążące, także dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plan ochrony stanowi podstawową wytyczną dla opracowanych planów zagospodarowania i studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Dla obszaru *Parku* ustalenia dotyczą głównie zasad ochrony i kształtowania układu ekologicznego, likwidacji lub zminimalizowania zagrożeń i uciążliwości zewnętrznych. Plan ochrony zawiera zasady ochrony i odtwarzania walorów przyrodniczych oraz nakazy, zakazy i zalecenia.

Plan ochrony MPK zatwierdzony 16 kwietnia 2004 roku na okres 20 lat określa m.in. wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w tym:

- ustalenia ogólne, dotyczące adaptacji ustaleń dotychczasowych zawartych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- na obszarze *Parku* zakazuje się lokalizacji obiektów, których oddziaływanie może spowodować obniżenie standardów środowiska,
- na terenach osadniczych, na których dopuszcza się zabudowę należy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniać nakazy i zakazy zawarte w planie ochrony *Parku*,
- na obszarze *Parku* zakazuje się wprowadzania ogrodzeń z prefabrykowanych elementów betonowych (ochrona krajobrazu),
- ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania strefy terenów leśnych. Na terenach leśnych dopuszcza się obiekty budowlane związane z: funkcjami ochronnymi *Parku*, edukacją ekologiczną Zarządu Parku, gospodarką leśną, ochroną przeciwpożarową i innymi funkcjami dotyczącymi bezpieczeństwa publicznego, budową małej architektury na potrzeby turystyki (wiaty, deszczochrony, ławki itp.), niezbędne dla realizacji celów publicznych (drogi, linie napowietrzne i kablowe, rurociągi itp.). Wyznaczenie terenów pod w/w budowlę dokonane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego nie może naruszyć celów ochrony *Parku*,
- ustalenia ogólne dotyczące strefy terenów osadniczych, tj. terenów dopuszczonej zabudowy w granicach *Parku*:
 - tereny w Aleksandrowie (m.st. Warszawa – dzielnica Wawer),
 - tereny ciągu osadniczego Tabor – Podbiel (gmina Celestynów),
 - teren dopełnienia i kontynuacji układu osadniczego Dąbrówki (gmina Celestynów),
 - tereny gniazdowego osadnictwa Ponurzyca (gmina Celestynów),
 - tereny śródlęsne w sołectwie Emów (gmina Wiązowna),
 - teren leśny w Starej Miłosnej (m.st. Warszawa – dzielnica Wesoła),
 - tereny leśne Soplicowa (zabudowa w lesie – miasto Otwock),
 - teren śródlęsny w Zbójnej Górze – rejon Traktu Napoleońskiego (m.st. Warszawa – dzielnica Wawer),
 - teren leśny w Zbójnej Górze – rejon ul. Janosika i Kwitnącej Akacji (m.st. Warszawa – dzielnica Wawer),
 - tereny dopełnienia układu osadniczego Celestynowa (gmina Celestynów),

- teren leśny w Wiśniowej Górze – ciąg zabudowy wzdłuż ul. Hemryka Wierchowskiego (m.st. Warszawa – dzielnica Wawer),
- tereny dopełnienia układu osadniczego w Pogorzeli Warszawskiej (gmina Celestynów),
- teren dopełnienia ciągu zabudowy w rejonie Pohulanki wzdłuż Szosy Lubelskiej (m.st. Warszawa – dzielnica Wawer).

Plan ochrony MPK zawiera też ustalenia szczegółowe dotyczące zasad zagospodarowania terenów osadniczych, ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania strefy terenów otwartych – nieleśnych i pozaosadniczych oraz ustalenia dotyczące komunikacji i infrastruktury technicznej.

1.2. Akty prawne powołujące Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu

Obowiązuje Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego Nr 117 z dnia 3 sierpnia 2000 r. w sprawie zmiany Rozporządzenia Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997 r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego (Dz. Urzędowy Woj. Mazowieckiego z dnia 18 sierpnia 2000 r. Nr 93 poz. 911 z późn. zmianami). W granicach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wyodrębnia się:

- *strefę szczególnej ochrony ekologicznej*, obejmującą tereny, które decydują o potencjale biotycznym obszarów,
- *strefę ochrony urbanistycznej*, obejmującą wybrane tereny miast i wsi oraz obszary o wzmożonym naporze urbanizacyjnym, posiadające szczególne wartości przyrodnicze.

W strefie ochrony urbanistycznej oraz strefie szczególnej ochrony ekologicznej obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia ustalone dla Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z tym, że:

- w strefie ochrony urbanistycznej - z wyjątkiem dopuszczenia zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne oraz lokalizacji budynków i budowli w odległości mniejszej niż 25 m od granic kompleksów leśnych,
- w strefie szczególnej ochrony ekologicznej:
 - ♦ zakazuje się: przeznaczania terenów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, naruszania stanu istniejących zasobów i warunków przyrodniczych obszaru oraz grodzenia terenów leśnych z wyjątkiem służących gospodarce rolnej,

- ◆ dopuszcza się: racjonalną gospodarkę leśną, łowiecką, wędkarską oraz rolną, odprowadzania ścieków oczyszczonych do powierzchniowych wód płynących, lokalizację niezbędnych inwestycji liniowych pod warunkiem uzgodnienia ich przebiegu i warunków realizacji z wojewodą.

Wybrane **zakazy, nakazy i ograniczenia** obowiązujące na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu mające wpływ na zagospodarowanie przestrzenne:

1) Zakazuje się:

- lokalizacji budynków i budowli z wyłączeniem obiektów małej architektury w odległości mniejszej niż 25m od granic kompleksów leśnych wchodzących w granice Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Parków Krajobrazowych (Mazowieckiego i Chojnowskiego) o ile granica *Parku* stanowi jednocześnie granicę Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- naruszania naturalnej sieci hydrograficznej, zmiany naturalnego charakteru brzegów, zanieczyszczania wód oraz pasa przybrzeżnego, niszczenia roślinności wodnej i nawodnej. Zakazy nie dotyczą: działań służących retencji wód, zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia w tym regulacji wód dla celów powodziowych i utrzymania żeglowności dla robót podejmowanych na terenach wód i międzywali rzek o szczególnych wartościach społeczno-gospodarczych i wysokich walorach krajobrazowych oraz ekologicznych,
- lokalizowania budynków i budowli w odległości mniejszej niż 20 m, a ogrodzeń w odległości mniejszej niż 6 m od brzegów naturalnych cieków i naturalnych zbiorników wodnych,
- lokalizowania nowych lub rozbudowy istniejących inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska z wyłączeniem realizacji niezbędnych urządzeń komunikacyjnych, infrastruktury technicznej oraz obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, w tym m.in. oczyszczalni ścieków, zakładów unieszkodliwiania odpadów pod warunkiem zastosowania rozwiązań i technologii bezpiecznych dla środowiska przyrodniczego, przy zachowaniu co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,

2) Dopuszcza się:

- zabudowę jednorodziną w formie wolnostojących budynków jednorodzinnych lub bliźniaczych z zachowaniem co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,
- usługi towarzyszące nieuciążliwe z zachowaniem co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,
- rozbudowę istniejących cmentarzy z zachowaniem co najmniej 30% powierzchni biologicznie czynnej,
- zabudowę związaną z ochroną zdrowia, oświatą, obronnością i bezpieczeństwem państwa, działalnością wyznaniową, turystyką, rekreacją, sportem i wypoczynkiem oraz z gospodarstwami rolniczymi pod warunkiem zachowania funkcji przyrodniczych obszaru, przy zachowaniu co najmniej 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,
- grodzenie działek indywidualnych pod warunkiem, że grodzenie umożliwi migrację drobnych przedstawicieli fauny, w szczególności: płazów, gadów i drobnych ssaków,
- remonty i modernizacje budynków i budowli, które powstały przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia lub w trakcie jego obowiązywania pod warunkiem zachowania funkcji dotychczasowej lub zmiany ich przeznaczenia zgodnie z treścią niniejszego rozporządzenia,
- wtórny podział działek pod warunkiem zachowania przepisów niniejszego rozporządzenia.

3) **Nakazuje się** stosowanie w budownictwie zharmonizowanych z krajobrazem form architektonicznych uwarunkowanych historycznie i kulturowo.

1.3. Akty prawne powołujące Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 63 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 lipca 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 212 poz. 5297 z późn. zm.^{*)}) w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu wprowadzony został (poza "Nadbużańskim", "Mińskim", "Siedlecko-Węgrowskim", "Łukowskim" i "Dolina Bugu i Nurca") Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni 70 070,0 ha.

^{*)} - Rozporz. nr 34 Woj. Maz. z dnia 23.06.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 172 poz. 4212)
- Rozporz. nr 51 Woj. Maz. z dnia 18.09.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 252 poz. 6633)
- Obwieszczenie Woj. Maz. z dnia 28.10.2002 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. nr 136 poz. 3379)

Wprowadzony został na terenie powiatów garwolińskiego, mińskiego i otwockiego w gminach: *Kołbiel*, *Siennica*, *Parysów*, *Pilawa*, *Osieck*, *Sobienie Jeziory*, *Garwolin*, *Wilga*, *Łaskarzew*, *Maciejowice*, *Sobolew*.

Na terenie wymienionych obszarów chronionego krajobrazu zakazuje się m.in.:

- lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska (zakaz ten nie dotyczy inwestycji realizujących cele publiczne oraz przedsięwzięć zaliczanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska służących obsłudze ruchu komunikacyjnego i turystyki oraz przedsięwzięć bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym),
- lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą, innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno- błotnych,
- lokalizacji ośrodków chowu, hodowli - posługujących się metodą bezściółkową przekraczających 50 DJP,
- likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,
- wydobywania skał, minerałów, torfu (poza wydobywaniem kopalin pospolitych na powierzchni nie przekraczającej 2 ha przy przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³, a działalność będzie prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych - z zachowaniem odrębnych przepisów),
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym.

2. Cele i zasady ochrony a zasady zagospodarowania przestrzennego zawarte w dokumentach planistycznych gmin

Analizowane studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane zostały w czasie obowiązywania ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z art. 6 w studiach określono w szczególności:

- obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,

- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane, ze wskazaniem w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń i rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem w miarę potrzeby obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, dla których sporządzanie planów miejscowych jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczegółowych lub ze względu na istniejące uwarunkowania.

2.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kołbiel – kierunki zagospodarowania przestrzennego

a) Cele rozwoju gminy

- zachowanie i ochrona zasobów i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, a w szczególności na obszarach objętych ochroną prawną oraz proponowanych do ochrony,
- wykorzystanie szans przyspieszenia rozwoju gminy przez tworzenie infrastrukturalnych, przestrzennych i ekonomicznych warunków do przyciągania kapitału z zewnątrz i uruchomienia działalności wytwórczej i usługowej, a także związanej z tworzeniem bazy turystycznej, wypoczynkowej i rekreacyjnej,
- łagodzenie nadmiernych różnic pomiędzy poziomem warunków życia w mieście i na terenach wiejskich, głównie poprzez rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na wsi, poprawę warunków mieszkaniowych, poprawę obsługi ludności i rolnictwa,
- podjęcie działań na rzecz udrożnienia systemu produkcji zdrowej żywności i jej przetwórstwa.

Założone cele osiągnięte zostaną poprzez m.in. następujące działania: ograniczenie przyrostu obszarów zurbanizowanych celem maksymalnego zachowania obszarów otwartych (E1 i E2), poprawa stanu infrastruktury zwłaszcza w zakresie telekomunikacji, gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami, rozwój bazy turystyczno-wypoczynkowej przy racjonalnym wykorzystaniu atrakcyjnych walorów środowiska przyrodniczego, rozwój mało uciążliwych zakładów przemysłowych, zapewnienie warunków do wytworzenia się wielofunkcyjnych obszarów w przyszłej strukturze przestrzennej miejscowości Kołbiel oraz promocja walorów turystycznych i agroturystyki.

b) Funkcje gminy:

- rolnicza – z dążeniem do restrukturyzacji rolnictwa,

- mieszkaniowa, usługowo-administracyjna o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym – funkcję tę pełnić powinna głównie miejscowość Kołbiel,
- rekreacyjno-turystyczna – w skali lokalnej.

Prawidłowe funkcjonowanie gminy związane będzie z harmonijnym, możliwie niekonfliktowym współistnieniem, przekształcaniem się i rozwojem różnych funkcji gminy. Szczególnie zatem istotne będą następujące działania: prawidłowy rozwój funkcji mieszkaniowej, w tym z zakazem jej lokalizacji w dolinie rzeki Świder (E1), modernizacja centrum wsi Kołbiel, ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój funkcji: turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.

c) Obszary i obiekty prawnie chronione

- fragment MPK wraz z otuliną w pld.-zach. części gminy wraz z zakazami i nakazami określonymi w uchwałach powołujących *Park* (nr XV/45/86 z 30.05.1986 r. WRN w Siedlcach i nr 207 z 17.12.1987 r. Rady Narodowej Miasta Stołecznego Warszawy),
- Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący północną część gminy z zakazami i nakazami zawartymi w uchwale nr XVII/99/86 z 28.10.1986 r. WRN w Siedlcach,
- rezerwat przyrody „Świder” obejmujący koryto rzeki Świder oraz strefę po 20 m po obu stronach rzeki (Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 16.01.1978 r.),
- 24 pomniki przyrody we wsiach: Bocian (dąb szypułkowy), Kołbiel (wiąz szypułkowy, sosna zwyczajna), Radachówka (4 dęby szypułkowe, jałowiec, lipa drobnolistna, sosna zwyczajna, 2 choiny kanadyjskie, gład narzutowy), Rudzienko (2 topole białe, 2 olsze czarne, dąb szypułkowy), Władzin (6 dębów szypułkowych).

W zakresie rozwoju systemu obszarów chronionych *Studium* proponuje się:

- przekształcenie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w Nadwiślański Park Krajobrazowy ze względu na: krajową rangę doliny Wisły i obszarów przylegających, położenie w obszarze węzłowym 23M (Dolina Wisły) o znaczeniu międzynarodowym w krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL,
- powiększenie rezerwatu przyrody Świder w rejonach: uroczyska Bażantarnia wraz z przylegającymi od południa zalewowymi łąkami oraz dwoma starorzeczami, „Dworskich Łąk” (w południowo-zachodniej części wsi Kołbieli), „Starych Łąk” (zalewowe łąki na styku granic wsi: Rudzienka, Sępochowa, Borkowa) oraz wsi Dobrzyniec (łęg olszowo-jesionowy na lewym brzegu rzeki),

- utworzenie nowego rezerwatu przyrody „Struga Sokoły” w południowo-wschodniej części gminy – dla ochrony dobrze zachowanego odcinka małej, silnie meandrującej rzeki płynącej w wysokim kanionie,
- utworzenie użytków ekologicznych obejmujących tereny:
 - zalane glinianki z dobrze rozwiniętą roślinnością szuwarową, chronionymi lęgowymi gatunkami ptaków i miejscem rozrodu płazów (zach. część wsi Bocian),
 - silnie zabagniony i zarośnięty szuwarami, trzcinami i łożowiskiem poeksploatacyjny zbiornik „SęPOCHOWSKA Torfowania” (zach. część wsi Bocian),
 - podmokłe łąki „Gazd” (zach. część wsi Gózd),
 - śródleśny zbiornik wodny stanowiący ważne żerowisko bocianów czarnych i żurawi gniazdujących w MPK otoczony lasami (południowo-zach. część wsi Chrosna),
 - śródleśny zbiornik wodny z rozwiniętą roślinnością szuwarową otoczony lasami (południowa część wsi Lubice).

d) Kierunki rozwoju obszarów osadniczych

Na terenie gminy Kołbiel występuje przeważnie zabudowa mieszkaniowa, głównie zagrodowa. Duży udział stanowi zabudowa letniskowa. Ośrodkiem największej koncentracji zabudowy mieszkaniowej o charakterze intensywnym pozostanie miejscowość Kołbiel. Wielofunkcyjny obszar C1 w centrum miejscowości przeznaczony jest głównie do uzupełnienia i modernizacji zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Dla zabudowy mieszkaniowej położonej w południowej części wsi Kołbiel – zbyt blisko drogi ekspresowej S-17 zaleca się zastosowanie ekranów chroniących mieszkańców przed hałasem.

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze jako jedyny możliwy kierunek rozwoju miejscowości wyznacza się północno-zachodnią część wsi Kołbiel. Chłonność wyznaczonych terenów znacznie przekracza zapotrzebowanie. Wyznaczone obszary (C2 i M1) stanowią możliwość optymalnej lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usługowej i „porządkują” przyszły układ przestrzenny miejscowości.

Poza wyznaczonymi terenami dopuszcza się w *Studium* lokalizację zabudowy mieszkaniowej na obszarach rolnych (R1 i RE2) wyłącznie przy drogach i ulicach, z zachowaniem warunków wynikających z przepisów szczególnych oraz pod warunkiem ekonomicznie uzasadnionego uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną. Wśród zabudowy mieszkaniowej nie przewiduje się lokalizacji zabudowy usługowej szczególnie szkodliwej dla środowiska lub mogącej pogorszyć jego stan.

Dla proponowanej zabudowy letniskowej ustalone zostały m.in. następujące zasady:

- zakaz lokalizowania zabudowy w całej dolinie rzeki Świder (E1) oraz ograniczenie lokalizacji w pozostałych ciągach ekologicznych,
- konieczność pozostawienia swobodnego dostępu do rzeki Świder szer. min. 50 m od rzeki,
- zalecana minimalna wielkość działki letniskowej – 1000 m² z obowiązkiem utrzymania 80% powierzchni biologicznie czynnej,
- projekty budowlane powinny uwzględniać większe regionalne zindywidualizowanie form architektonicznych oraz dostosowanie skali i charakteru nowowznoszonych obiektów do harmonii z krajobrazem naturalnym.

2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Celestynów– kierunki zagospodarowania przestrzennego

a) Cele rozwoju gminy

- systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców,
- zachowanie, ochrona a tam gdzie to potrzebne przywrócenie właściwego stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- realizacja inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym.

b) Funkcje gminy

- ciąg ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym,
- wypoczynek dla mieszkańców Warszawy,
- gospodarka leśna,
- mieszkalnictwo, w tym dla osób „z zewnątrz”.

c) Obszary i obiekty prawnie chronione

- fragment Mazowieckiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną,
- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- rezerваты przyrody: Bagno Bocianowskie, Czarczi Dół, Grąd Celestynowski, Żurawinowe Bagno,
- 35 pomników przyrody we wsiach: Lasek (grusza polna, 8 dębów szypułkowych), Celestynów (9 dębów szypułkowych), Pogorzela (sosna zwyczajna), Reguta (lipa drobnolistna, dąb szypułkowy), Podbiel (lipa drobnolistna), Tabor (dąb szypułkowy „Stanisław”), Jatne (4 dęby szypułkowe), Głina (5 dębów szypułkowych) oraz w pobliżu osady Okoły (2 dęby szypułkowe) i na terenie Leśnictwa Podorzela (dąb szypułkowy).

W zakresie rozwoju systemu obszarów chronionych *Studium* proponuje się objęcie ochroną prawną w formie:

- powiększenie o torfowisko wysokie istniejącego rezerwatu przyrody Żurawinowe Bagno,
- utworzenie rezerwatów przyrody: krajobrazowy Struga Pogorzelska (dla ochrony szaty roślinnej i meandrującego koryta Strugi), florystyczny Brzoza Niska-Biel (ochrona relikтового stanowiska brzozy niskiej na Bagnie Całowanie),
- utworzenie użytków ekologicznych: Struga Laskowska (dolina rzeki Strugi z zachowanymi resztkami roślinności łąkowej), Struga Majdan (dolina rzeki z głęboko wyrzeźbionym wąwozem), Kobyla Góra (miejsce występowania bardzo rzadkich roślin chronionych), Reguckie Bagno (torfowisko wysokie), Torfiarka (jezioro polodowcowe otoczone łożowiskami, siedlisko rzadkich gatunków ptaków wodno-błotnych), płazów i gadów), Bagno Całowanie (ostoja ptactwa, duża powierzchnia coraz rzadszych torfowisk wysokich),
- utworzenie zespołów przyrodniczo-krajobrazowych – Willa Katelbachów z otoczeniem oraz Dwór w Celestynowie z otoczeniem.

d) Obszary proponowane do zabudowy

Na terenach położonych poza *Parkiem*, jego otuliną i obszarem chronionego krajobrazu w *Studium* nie ma żadnych ograniczeń dla zabudowy mieszkaniowej. Ograniczenia dotyczą terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe położonych w obszarze chronionego krajobrazu, poza *Parkiem* i jego otuliną, są to m.in.:

- tylko budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne,
- zachowanie min. 70% powierzchni biologicznie czynnej w obrębie każdej działki,
- zakaz przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne w odległości <25 m od granic lasów o pow. do 20 ha, w odległości <50 m od granic lasów o pow. 20-70 ha, w odległości <100 m od granic lasów o pow. powyżej 75 ha.

W *Studium* nie wyznaczono żadnych terenów ani na terenie Parku ani na terenie otuliny, dla których należy sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

2.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiązowna – kierunki zagospodarowania przestrzennego

a) Cele rozwoju gminy

Celem nadrzędnym jest równomierny rozwój społeczno-gospodarczy, wykorzystujący zasoby i walory gminy Wiązowna.

b) Funkcje gminy

Zgodnie z założeniami ogólnymi zagospodarowania, gmina Wiązowna będzie to gmina:

- o wysokim standardzie życia mieszkańców,
- o dominujących funkcjach mieszkaniowych i rekreacyjnych,
- zintegrowana wewnętrznie,
- włączona w obszar funkcjonalny Metropolii Warszawskiej,
- wykorzystująca efektywnie bogate zasoby przyrodnicze,
- posiadająca obszary o skoncentrowanej działalności gospodarczej.

c) Obszary i obiekty prawnie chronione

W *Studium* uwzględniono wymagania ochrony najwartościowszych elementów środowiska w powiązaniu z zamierzeniami rozwojowymi gminy, w związku z czym wyróżniono w jej przestrzeni obszary o zdecydowanym priorytecie funkcji ekologicznych. Obszary te, zwane Pasmami Przyrody Aktywnej (PPA), obejmują:

- *Zachodnie Pasma Przyrody Aktywnej* – obejmuje tereny Mazowieckiego Parku Krajobrazowego położone w zachodniej części gminy. Na jego obszarze obowiązują szczególne uwarunkowania wynikające ze statusu prawnego (Rozporządzenie Woj. Warszawskiego z dnia 30 czerwca 1998 r.);
- *Północne Pasma Przyrody Aktywnej* – obejmuje tereny od granic Mazowieckiego Parku Krajobrazowego we wsi Majdan poprzez Izabelę wraz z położonymi na północ i na południe od niej kompleksami wydmowo-leśnymi oraz tereny rolne i otwarte na północ od Duchnowa. Znaczna część tego pasma objęta jest ochroną jako Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu. W paśmie tym wyróżniono strefy:
 - Lasy, które w pełni powinny być chronione przed zmniejszeniem ich powierzchni, wskazane jest uzupełnienie zalesień, zwłaszcza na południe od Izabeli, gdzie obecnie tworzą one szereg izolowanych powierzchni.
 - Wieś Izabela z otoczeniem, gdzie warunki naturalne predysponują do ekstensywnych form zainwestowania, w ścisłym powiązaniu z przyrodą. Jest to obszar ewentualnego rozwoju rezydencjonalnego budownictwa mieszkaniowego na działkach o dużej i bardzo dużej powierzchni. Teren powinien być chroniony przed wszelkimi potencjalnie uciążliwymi formami zainwestowania, w tym usługowego. Zabudowa mieszkaniowa powinna być realizowana w „czystej” formie.

- Tereny otwarte na północ od Duchnowa powinny być w miarę możliwości jak najdłużej chronione przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Są to tereny predysponowane kierunkowo do lokalizacji terenochłonnych funkcji nieuciążliwych; na zagospodarowanie tych terenów niewątpliwym wpływ może mieć realizacja autostrady A-2 i węzła w Koniku, w sąsiedztwie którego tereny te mogą w przyszłości się znaleźć.
- *Wschodnie Pasma Przyrody Aktywnej* – obejmuje kompleks terenów położonych na wschód od wsi Wiązowna do wschodnich granic gminy, na południe od doliny. Całe pasmo włączone jest w Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu. W obrębie pasma można przewidywać także lokalizacje rezydencjonalnej zabudowy na bardzo dużych działkach lub zagospodarowanie rekreacyjne z zielenią towarzyszącą. Należy wykluczyć parcelację lasów i wprowadzanie zabudowy na obecne tereny leśne. Natomiast wskazane jest lokalizowanie zorganizowanych zespołów zabudowy rekreacyjnej w otoczeniu lasów, z zachowaniem niezbędnych warunków ochrony drzewostanu i dolesieniami (zadrzewieniami) na nowoorganizowanych terenach rekreacyjnych. W paśmie tym należy zdecydowanie wykluczyć wszelkie formy działalności potencjalnie uciążliwej, generującej ruch samochodowy, itp.
- *Południowe Pasma Przyrody Aktywnej* – związane jest ściśle z doliną Świdra, która stanowi jego oś przyrodniczą. Całe pasmo włączone jest w Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu. W obrębie tego pasma – tak jak w paśmie północnym – dokonano strefowania uwarunkowań przestrzennych.
- Sama rzeka Świder w obrębie strefy korytowej i bezpośredniej strefy brzegowej chroniona jest jako rezerwat przyrody. Szczególną ochroną objęty jest naturalny, meandrujący układ koryta, zmienne brzegi, roślinność nadwodna.
 - Tereny leśne związane z rzeką podlegać powinny pełnej ochronie, natomiast na ich przedpolach, w powiązaniu z rzeką możliwe jest lokalizowanie różnego rodzaju obiektów z dziedziny rekreacji, wypoczynku, sportu itp. Unikający charakter rzeki powoduje, że powinna ona być w miarę możliwości dostępna. Stąd też preferowany charakter lokalizowanych w tej strefie obiektów, to obiekty publiczne. Niewskazane jest lokalizowanie w tej strefie indywidualnej zabudowy typu rekreacyjnego czy letniskowego.

d) Rozwój urbanistyczny

Cechą proponowanego rozwoju przestrzennego gminy jest wyróżnienie w jej przestrzeni dwóch zasadniczych obszarów urbanizacji tj. pasm przekształceń urbanistycznych (PPU) – Północnego i Południowego. Towarzyszą im obszary rozwoju punktowego - zespoły zurbanizowane: Wiązowna, Zakręt i Glinianka oraz obszar Wola Ducka.

Pasma te rozdziela układ terenów aktywnych przyrodniczo. Przyjęty kierunek rozwoju równomiernego zakłada w miarę zrównoważony wzrost zainwestowania na obszarze całej gminy, z zachowaniem generalnego podziału na Pasma Przekształceń Urbanistycznych i Pasma Przyrody Aktywnej.

Cały obszar Południowego PPU objęty jest ochroną w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Tym samym intensywność zainwestowania na tym paśmie powinna być dostosowana do wymogów określonych dla WOChK, gdzie zabudowę mieszkaniową dopuszcza się jedynie w formie wolnostojącej lub bliźniaczej na działkach z co najmniej 70% udziałem powierzchni biologicznie czynnej. Podobne uwarunkowania dotyczą terenów na południe od rzeki Mieni w ramach Północnego PPU. Na tych obszarach planowania intensywność zainwestowania jest wynikiem kompromisu pomiędzy opłacalnością ekonomiczną kanalizacji a dopuszczalną wielkością działek. Na tych terenach należy także zdecydowanie ograniczyć rozwój funkcji innych niż mieszkaniowa oraz turystyczno-rekreacyjna.

2.4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Józefów

a) Podstawowy cel rozwoju miasta – podnoszenie standardów zaspokajania potrzeb społecznych.

b) Funkcje miasta:

- miejsce lokalizowania się i rozwoju różnych jednostek gospodarczych, pracujących dla aglomeracji i z nią współdziałających,
- miejsce zamieszkiwania w zasięgu stołecznego ośrodka pracy i usług.

c) Obszary i obiekty chronione

Miasto Józefów położone jest na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Głównym bogactwem są lasy kształtujące specyficzny mikroklimat charakteryzujący się wartościami uzdrowiskowymi zbliżonymi do klimatu sąsiedniego Otwocka.

Wymienione wartości spowodowały objęcie znacznych części gminy różnymi formami ochrony:

- krajobrazowy rezerwat przyrody „Świder”. Obejmuje rzekę od mostu w Świdrach Wielkich w górę oraz rzekę Mienię z terenami przyległymi do nich o szerokości 20 m z każdej strony. Celem utworzenia rezerwatu było zachowanie naturalnego charakteru rzek, tworzących bogato rozwiniętą dolinę (skarpy, przełomy, mendry, starorzecza, zakola) oraz nadbrzeżnej roślinności i bogatej fauny nadwodnej,
- rezerwaty przyrody: „Wyspy Zawodowskie” i „Wyspy Świderskie” powstałe w 1998 r. Bezpośrednim celem ochrony rezerwatowej jest zachowanie i ochrona miejsc gniazdowania i żerowania rzadkich gatunków ptaków, ostoi związanej ze środowiskiem wodnym,
- fragment MPK. W Józefowie do *Parku* włączone są zwarte kompleksy leśne położone na wschód od projektowanej dzielnicy sanatoryjnej i na północ od doliny Świdra. Otulina MPK obejmuje swym zasięgiem dzielnicę sanatoryjną (przewidywaną w dotychczasowym planie miasta), fragment lasów i zabudowy na działkach leśnych, dolinę Świdra do linii kolejowej,
- fragment Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- 14 pomników przyrody (11 dębów szypułkowych, sosna zwyczajna, lipa drobnolistna, jarzab pospolity).

W *Studium* określono uwarunkowania wynikające z kształtowania systemów przyrodniczych i klimatycznych regionu, są to m.in.:

- środowisko leśne Józefowa stanowi podstawową bazę zasilającą w systemie nawietrzania Warszawy. Funkcja ta może być utrzymana przy zachowaniu wysokiego poziomu czystości powietrza oraz potencjału leśnego miasta,
- utrzymanie funkcjonalności głównych ciągów przyrodniczych przebiegających przez teren miasta wymaga: utrzymania terenów otwartych czynnych przyrodniczo, utrzymania ciągłości powierzchni biologicznie czynnych, ochrony ekosystemów naturalnych i półnaturalnych (lasów, zadrzewień, łąk, zieleni łąkowej, wód otwartych), ochrony przed zanieczyszczeniem,
- predyspozycje do kształtowania ciągów lokalnych wykazują:
 - tereny otwarte wiążące lasy MPK z doliną Wisły,
 - skarpa tarasu nadzalewowego Wisły,
- tereny leśne, dolina Wisły i Świdra, działki leśne wchodzą w skład Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Na tych terenach obowiązują ograniczenia dotyczące zagospodarowania m.in.:

- nakaz utrzymania obowiązującego udziału powierzchni biologicznie czynnych,
- nakaz ochrony lasów, zadrzewień, wód otwartych, torfowisk, naturalnych użytków zielonych, wydmy i innych form naturalnej rzeźby terenu,
- zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, które mogłyby pogorszyć warunki siedliskowe roślinności,
- zakaz lokalizacji obiektów zanieczyszczających powietrze, wody, glebę, powierzchnię ziemi, prowadzenia działalności uciążliwej dla środowiska,
- zachowanie powierzchni leśnych jest możliwe poprzez kształtowanie zagospodarowania wyłącznie na dużych działkach (min. 1500 m²) z zachowaniem co najmniej 80% powierzchni przyrodniczej na każdej działce. Konieczne jest również ograniczenie gabarytów, kubatury i wysokości budynków.

d) Obszary proponowane do zabudowy

Na rysunku kierunków zagospodarowania przestrzennego wskazano tereny dla których istnieje potrzeba sporządzenia planów miejscowych w skalach szczegółowych (1:1000 lub 1:2000) ze względu na nieuporządkowaną strukturę istniejących działek, niedostateczną sieć ulic dojazdowych i spodziewane problemy z jej uzupełnianiem oraz na przewidywane znaczne przekształcenia w istniejącym zainwestowaniu, są to m.in.: teren kolonii Nowa Wieś, teren kolonii Błota oraz teren położony pomiędzy projektowaną trasą „Nadwiślańską” a jeziorem Łacha.

2.5. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Karczew

Podstawowym celem polityki przestrzennej w obszarze miasta i gminy Karczew jest wygenerowanie czynników rozwoju umożliwiających pełne wykorzystanie środków zaangażowanych w wybudowaną dotychczas infrastrukturę techniczną.

a) Funkcje miasta Karczewa z priorytetową rangą zagadnień związanych z ochroną środowiska:

- produkcyjna w zakresie przemysłu i drobnej wytwórczości,
- mieszkaniowa,
- miasto jako ośrodek usługowy dla terenu w zakresie obsługi ludności i produkcji rolnej,
- obsługa techniczna obszarów zurbanizowanych,
- funkcja rolnicza terenów rolnych w południowej i zachodniej części miasta.

b) Funkcje gminy Karczew

- przyrodnicza,
- intensywna produkcja rolnicza – wiodąca funkcja obszaru gminy,
- mieszkaniowa,
- usługowa w zakresie obsługi ludności i rolnictwa w gminie,
- funkcja obejmująca inne dziedziny działalności usługowej, rzemiosło, drobną produkcję oraz obsługę techniczną gospodarki,
- funkcja rekreacyjno-turystyczna – o niewielkiej skali, obejmująca głównie turystykę indywidualną i urządzenia z nią związane.

c) Obszary i obiekty chronione

- rezerwat przyrody „Na Torfach”. Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 4.04.1977 ochroną rezerwatową objęto 21,13 ha terenów w całości położonych w granicach miasta Karczewa,
- rezerwat przyrody „Wyspy Świderskie”. Na wysokości Karczewa rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 23.12.1998 r. utworzono rezerwat przyrody o łącznej powierzchni 572,28 ha. Bezpośrednim celem jest ochrona miejsc gniazdowania i żerowania rzadkich gatunków ptaków,
- rezerwat przyrody „Łachy Brzeskie”. W gminie Karczew rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23.12.1998 r. utworzono w 1998 r. rezerwat przyrody o łącznej powierzchni 476,31 ha. Bezpośrednim celem rezerwatu jest ochrona miejsc gniazdowania i żerowania rzadkich gatunków ptaków,
- fragment Mazowieckiego Parku Krajobrazowego – Rozporządzenie Woj. Warszawskiego z 30.06.1998 r. w sprawie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego,
- fragment Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu – zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z 29 sierpnia 1997 r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego (Dz. Urz. Woj. Warszawskiego z dnia 16.09.1997 r. Nr 43 poz. 149),
- pomniki przyrody w mieście Karczewie (lipa drobnolistna) i w gminie Karczew (na terenie miejscowości: Glinki (topola biała, dąb szypułkowy), Ostrówek (pozostałość alei, 12 kasztanowców zwyczajnych, topola biała, wierzba biała), Otwock Wielki (5 dębów szypułkowych, jesion wyniosły) oraz wzdłuż drogi Otwock Mały – Otwock Wielki (81 lip drobnolistnych – aleje, dąb szypułkowy),

d) Podstawowe zasady rozwoju przestrzennego m. i gm. Karczew

- Zachowany zostanie zasadniczy układ przestrzenny miasta Karczewa ze szczególnym uwzględnieniem walorów zabytkowych jego układu urbanistycznego.
- Przekształcenia przestrzenne na dotychczasowych terenach zainwestowania miasta będą polegały głównie na uzupełnieniu i porządkowaniu zabudowy oraz jej ewentualnej intensyfikacji w tych rejonach, które będą wyposażone w uzbrojenie (wodociąg, kanalizacja, gaz) pod warunkiem, że intensyfikacja ta nie spowoduje zagrożenia dla istniejących wartości przyrodniczych (głównie dla zadrzewienia).
- Przekształcenia przestrzenne terenów niezabudowanych obejmą głównie tereny gminy (przy założeniu realizacji autostrady A-2 w przebiegu przez Górę Kalwarię).
- Kompleksy lasów państwowych (z wyjątkiem położonych wewnątrz wschodniej obwodnicy Karczewa) są wyłączone z zainwestowania kubaturowego i rezerwowane są dla funkcji przyrodniczych.
- Na ten sam cel przeznaczone są lasy prywatne położone w zasięgu MPK.
- Tereny lasów ochronnych będące własnością Skarbu Państwa mogą być przeznaczone na cele ogólnomiejskie niezbędne dla rozwoju Karczewa (w przypadku braku terenów miejskich – komunalnych). Istnieje także możliwość zagospodarowania zabudową nietrwałą związaną z rekreacją, wypoczynkiem i turystyką – w uzgodnieniu z zarządcą terenu – terenów leśnych będących własnością Skarbu Państwa.

2.6. Ustalenia wiążące dla gmin warszawskich (m.in. Warszawa-Wawer)

Na terenie gmin warszawskich obowiązuje Uchwała Rady Miasta Stołecznego Warszawy nr XXXVIII/492/2001 z dnia 9 lipca 2001 r. w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania m. st. Warszawy i zatwierdzenia ustaleń wiążących gminy warszawskie przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie Warszawy znajduje się wiele obiektów i obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajduje się Kampinoski Park Narodowy, którego fragment otuliny znajduje się na terenie gmin Bielany i Bemowo. Znaczną część południowej i wschodniej części gminy Wawer zajmuje utworzony w 1987 r. Mazowiecki Park Krajobrazowy. Ważną rolę w systemie ekologicznym miasta pełni również, powstały w 1997 r. na mocy rozporządzenia wojewody, Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu położony na powierzchni dziewięciu warszawskich gmin. W granicach administracyjnych miasta utworzonych zostało 11 rezerwatów.

Ustalenia wiążące dotyczące terenów wspomagających strefę przyrodniczą:

- Ustala się w granicach stref zainwestowania miejskiego zasięg terenów z minimalnym udziałem powierzchni biologicznie czynnej, pokrytej roślinnością, określonym na:
 - 50% oznaczonego terenu brutto,
 - 60% oznaczonego terenu brutto,
 - 70% oznaczonego terenu brutto,
 - 80% oznaczonego terenu brutto;
- Wskazuje się niezbędne powiązania przyrodnicze w granicach stref zainwestowania miejskiego realizowane w zależności od warunków w formie:
 - pasa zieleni urządzonej z drzewami i krzewami o szerokości nie mniejszej niż 10 m,
 - pasów zieleni naturalnej lub urządzonej wzdłuż cieków, na ich obu brzegach oraz wokół zbiorników wodnych – o szerokości min. 10 m od linii brzegowych,
 - szpalerów drzew i krzewów wzdłuż ulic.

2.7. Podsumowanie

- Poza gminą Osieck wszystkie gminy położone w granicach *Parku* i jego otulinie posiadają obowiązujące Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane na podstawie ustawy z dnia 7.07.1997 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (zakres *Studium* odpowiada treści art. 6 w/w ustawy):

Lp.	Wyszczególnienie	Numer Uchwały Rady Gminy Data uchwalenia	Potrzeba aktualizacji ^{x)}
1.	Warszawa Wawer	9.07.2001 r.	+
2.	Warszawa Wesola	27.09.1996 r.	-
3.	Wiązowna	+	+
4.	Józefów	01.02.2001 r.	Uchwała nr 120/IV/03 z dn. 15.10.2003 r. o zmianie Studium
5.	Otwock	XXVIII/298/00 z 28.12.2000 r.	+
6.	Karczew	+	+
7.	Celestynów	17.12.1999 r.	+
8.	Kołbiel	XXVII/170/98	-
9.	Osieck	brak Studium	-
10.	Sobienie – Jeziory	IV/15/02 z 30.12.2002 r.	Uchwała Nr XV/61/04 z dn. 30.06.2004 r. o zmianie Studium (obręby: Sobienie Biskupie, Sobienie Szlacheckie, Sobienie Kielczanowskie II)
11.	Pilawa	XXIII-153/97 z 19.06.1997r	-

^{x)} - Zgodnie z wywiadem kwestionariuszowym przeprowadzonym w br. na terenie gmin, powiatów i miast

- W poddanych analizie Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dot. 5 gmin oraz Ustaleniach wiążących gminy warszawskie przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:
 - uwzględnione zostały uwarunkowania przyrodnicze w skali lokalnej i regionalnej (częste są odniesienia do koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL), stan podstawowych elementów środowiska jak również zagrożenia środowiska przyrodniczego,
 - wskazane są obszary objęte lub przewidziane do objęcia ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody,
 - zawarte są obowiązujące (w czasie uchwalania *Studium*) akty prawne będące podstawą funkcjonowania obszarów chronionych. Autorzy tych dokumentów powołują się i często przytaczają najważniejsze fragmenty rozporządzeń będących podstawą funkcjonowania obszarów cennych przyrodniczo (Mazowiecki Park Krajobrazowy, Warszawski i Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu, liczne rezerваты przyrody i inne formy ochrony) w zakresie nakazów, zakazów i ograniczeń zwłaszcza dotyczących zagospodarowania przestrzennego. M.in. w *Studium* miasta Józefów są liczne sugestie dotyczące złagodzenia rygorów ochronnych oraz zmian granic *Parku* i *OChK*.
 - różna jest szczegółowość i jednoznaczność zapisów.

W większości zapisy *Studiów* są elastyczne i pozwalają na ich doprecyzowanie na kolejnym etapie planowania (plany miejscowe). Ogólne są zazwyczaj kierunki rozwoju komunikacji, bardziej konkretne (zgodne z kompetencjami) w zakresie infrastruktury technicznej, w tym służącej ochronie środowiska.

W zdecydowanej mniejszości są *Studia*, gdzie zawarte w nich zapisy są na tyle jednoznaczne, że pozwalają na przeniesienie ich do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (analizowanych w następnym rozdziale). Szczególnie w tym zakresie wyróżnia się *Studium* uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiązowna. W Rozdziale III opracowania zawarte są *Założenia szczegółowe zagospodarowania przestrzennego* w odniesieniu do poszczególnych terenów w wyznaczonych: pasmach przekształceń urbanistycznych (PPU), zespołach zurbanizowanych (ZZU) oraz pasmach przyrody aktywnej (PPA). Dotyczą one: funkcji i powierzchni obszaru, układu przestrzennego, docelowej liczby ludności, % powierzchni terenów zurbanizowanych i terenów otwartych, minimalnej powierzchni działki budowlanej, udziału powierzchni biologicznie czynnej.

Zawarta jest również charakterystyka terenów dotycząca ich uzbrojenia w infrastrukturę techniczną oraz zasady ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

- wprowadzono maksymalny stopień zainwestowania terenu poprzez określenie procentowego udziału terenów budowlanych w stosunku do całego opisanego obszaru. Wynoszą one od 20% (PPA) do 50% (ZZU),
 - określono minimalną wielkość działek dla PPA – 2000 m², PPU i ZZU – 1200 m². Dla terenów położonych w ZZU i niektórych obszarach PPU przewidziano możliwość podziału na działki o minimalnej wielkości 600 m² po ich skanalizowaniu,
 - wprowadzono określenie procentu powierzchni biologicznie czynnej koniecznego do zachowania na działkach po każdym ich wydzieleniu geodezyjnym. Wynosi ona od 60-70% dla ZZU do 70-80% dla PPA oraz dla niektórych terenów produkcyjnych wzdłuż głównych tras komunikacyjnych – 50% (nawet 30%).
- Polityka ekologiczna gmin określona jest również w innych dokumentach (poza Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin):
 - *Strategie rozwoju* posiadają następujące gminy z terenu *Parku*: Wiązowna, Celestynów – uchwała 29.07.2004 r. (horyzont czasowy 2004-2013), Józefów – uchwała 19.12.2003 r. (horyzont czasowy 2004-2013), Warszawa Wawer - uchwała 5.10.2001 r. (do 2015 r.),
 - *Plan Rozwoju* został opracowany dla gminy Kołbiel - uchwała z 30.06.2004 roku. (horyzont czasowy do 2006 roku),
 - *Strategii rozwoju* i *Planu Rozwoju* nie posiadają gminy: Osieck (planowane sporządzenie), Karczew (planowane sporządzenie), Otwock (planowane sporządzenie), Warszawa Wesola, Sobienie-Jeziory.

III. UWARUNKOWANIA DLA OBSZARÓW CHRONIONYCH

1. Uwarunkowania wynikające z sytuacji planistycznej obszaru Parku i otuliny

Charakteryzując zróżnicowany potencjał społeczno-gospodarczy gmin, należy uznać, że jest on m.in. pochodną istniejącego zagospodarowania przestrzennego i dalszych zamierzeń rozwojowych gmin, zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ważna z punktu widzenia celów ochronnych Parku jest sytuacja planistyczna rozumiana jako:

- stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- najważniejsze ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- problemy i paradoksy wynikające z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w kontekście innych uregulowań prawnych.

Sytuacja planistyczna pozwala określić stopień zagospodarowywania przestrzeni, przeznaczenie terenu, jego funkcje, sposób zagospodarowania w kontekście wymogów ochronnych wokół Parku i w szerszym kontekście kształtowania ładu (lub nieładu przestrzennego), wskazanie kolizji przestrzennych i zagrożeń środowiska.

1.1. Analiza stopnia pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Sytuację planistyczną gmin (wykaz obowiązujących i opracowywanych) planów wchodzących w obszar Mazowieckiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny przedstawiono w poniższej tabeli:

Dzielnica/ gmina	Obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego		Przygotowywane nowe plany miejscowe (nr uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planu)
	Data uchwalenia dokumentu (nr uchwały)	Pow. objęta planami (skala)	
1	2	3	4
Warszawa Wawer	- 31.01.2002 r. - 2004 r. - 2004 r.	- 209 ha (1: 1 000) - 1,8 ha (1: 1 000) - 5,7 ha (1: 2 000)	podjęte uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planów obejmujących fragmenty: Centrum Radości, Radość Zach., Borków
Warszawa Wesoła	- 29.04.1998 r. - 06.11.2000 r. - 25.02.2000 r.	- (1: 1 000) - (1: 1 000) - (1: 1 000) razem ok. 35 ha – ~8% pow. gm.	podjęte uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planów
Sobienie- Jeziory	brak	-	uchwała nr XV/60/04 z dnia 30.06.2004 r. dot. obrębów geodezyjnych, dla których podjęto uchwałę o zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

1	2	3	4
Józefów	18.01.2002 r. 11.07.2002 r. 09.05.2003 r. 27.05.2004 r.	- 1: 5 000-etap I - 1: 5 000-etap II - 1: 5 000-etapIII _A - 1: 1 000 razem ok.540 ha – 21,7% pow. gm.	uchwały nr: 121/IV/2003 (Plan centrum Józefowa), 163/IV/2004 (Plan Kempinowa-Graniczna) – po uzgodnieniach, uchwały nr: 231/III/00 (Plan Kolonia Błota), 164/IV/2004 (Plan - Działki Skarbu Państwa), 340/III/01 Plan Drogowców – Al. Przyszłości, 404/II/02 (Górki) – po wyłożeniu
Otwock	15.03.1999 r. (2) 30.07.1999 r. 26.10.1999 r. (2) 21.12.1999 r. (2) 15.02.2000 r. 23.05.2000 r. 04.07.2000 r. 03.10.2000 r. 28.11.2000 r. 28.12.2000 r. 11.04.2001 r. 22.05.2001 r.(4) 04.09.2001 r. 12.03.2002 r. (2) 30.04.2002 r. 25.06.2002 r. (2) 03.09.2002 r. (3) 18.02.2003 r. 25.03.2003 r. (2) 29.04.2003 r. 01.07.2003 r.	razem ok.1265 ha ~ 27% pow. gminy (1: 2 000, 1: 5 000)	uchwały nr: IV/21/2003 (Plan Borowa Bis), VI/51/2003 (obręb 140), XIII/122/03 (Plan – Żeromskiego Bis), XIII/123/03 (Plan - Świderska), XIII/125/03 (Plan – Emilii Plater), XIII/126/03 (Plan – oczyszczalnia), XIII/127/03 (Plan – Poniatowskiego), XIII/129/03 (Plan – zieleń miejska), XIII/130/03 (Plan – Karczewska, Batorego), XIII/132/03 (obręb 259) - wstępny etap (analizy, konceptcje) uchwały nr: XIX/185/2000 (Plan – ul. Zielna), XIII/124/03 (Plan – Kubusia Puchatka), XIII/128/03 (Plan – obręb 118, 119), XIII/131/03 (Plan – Żeromskiego, Reymonta, Narutowicza) – etap wyłożenia, uzgodnień, wniosek o zmianę przeznaczenia gruntów
Karczew	brak	-	-
Celestynów	brak	-	podjęcie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia m.p.z.p.
Kołbiel	05.03.2002 rok (XXVIII/211/2002)	cały obszar gminy (1: 2 000, 1: 5 000)	-

1	2	3	4
Pilawa		ca 15 ha (Lipówki ul. Zaszosie) 1 : 10 000	uchwały z 1999r dot. przystąpienia do sporządzenia planu (skala 1 : 10 000): - dla miasta nr 40/99 z 29.04.1999 r. – po wyłożeniu do publicznego wglądu (obecnie w NSA) - dla gminy – etap uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne

Na terenie gmin *Parku* sytuacja planistyczna jest bardzo zróżnicowana tak jak zróżnicowana jest ich sytuacja społeczno gospodarcza. Są gminy Celestynów i Karczew oraz Warszawa-Wesoła (przyłączona do Warszawy w 2002 roku) gdzie pokrycie obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego jest znikome lub też jest ich brak. Skrajnie różna jest sytuacja w gminach: Kołbiel i Osieck gdzie wykonane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w skali odpowiednio 1: 2 000 i 1: 5 000 pokrywają całą gminę. W pozostałych gminach podjęte zostały uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planów. Dotyczą one małych terenów (działek) jak też obejmują osiedla, obszary funkcjonalne, fragmenty miejscowości m.in.: Centrum Radości, Centrum Józefowa, Borków i są w większości zgodne z obszarami wyznaczonymi w obowiązujących *Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin*. Plany te obejmują obszary, gdzie już wcześniej obserwowana była nasilona presja urbanistyczna tj. na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych (w bezpośrednim sąsiedztwie *Parku* i w jego otulinie) jak również położonych w sąsiedztwie Warszawy.

Dla miasta i gminy Pilawa sporządzany jest plan zagospodarowanie przestrzennego w granicach administracyjnych zgodnie z przepisami ustawy z 07.07.1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym.

1.2. Charakterystyka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Dla większych obszarów funkcjonalnych (części miast, osiedli, obrębów geodezyjnych) plany mają bardziej szczegółową rolę regulacyjną i dotyczą: przeznaczenia terenów, funkcji (często w *Planach* dopuszczona jest funkcja uzupełniająca np. obok funkcji mieszkaniowej funkcja usługowa – usługi nieuciążliwe), zasad, warunków, standardów zabudowy oraz zagospodarowania terenu.

Zawierają również ustalenia ogólne w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego (nakazy, zakazy i ograniczenia), rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej oraz warunków scalania i podziału nieruchomości.

Dla małych powierzchni (np. pod oczyszczalnię ścieków w Otwocku) rola regulacyjna planów jest niewielka - sprowadza się przede wszystkim do ustalenia funkcji i w konsekwencji zmiany przeznaczenia terenów rolnych, rzadziej leśnych, na cele nierolnicze i nieleśne. Zapisy dotyczące ochrony środowiska są w tych przypadkach ogólne, za to doprecyzowane są zasady dotyczące uzbrojenia terenu oraz zabudowy. W planach opracowywanych na terenach objętych ochroną prawną (*Park*, obszar chronionego krajobrazu) przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna natomiast w miastach – zabudowa wielorodzinna (osiedla w Warszawie, Otwocku, Józefowie).

W *Planach* ustalana jest też minimalna wielkość powierzchni biologicznie czynnej (niezabudowanej i nieutwardzonej), która stanowi minimum 70% powierzchni pojedynczej działki budowlanej (zgodnie z nakazami zawartymi w rozporządzeniach dotyczących ustanowienia obszarów chronionych). Realizacja tych ustaleń *Planu* pozwoli na racjonalne i estetyczne zagospodarowanie wyznaczonych terenów poprzez m.in. wprowadzenie nasadzeń ozdobnych i użytkowych w ramach zieleni towarzyszącej zabudowie.

1.3. Wnioski wynikające z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Z analizy wybranych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika, że:

- Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Kołbiel i Osieck (w trakcie opracowania plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy Pilawa) powstałe w czasie obowiązywania *ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 7.07.1994 roku* nie posiadają pełnego zakresu ustaleń. Zapis art.10 ww. ustawy „w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się w zależności od potrzeb” dawał możliwość jego swobodnej interpretacji (różna szczegółowość i zawartość ustaleń).
- Dyskusyjne w *Planach* są ustalenia w zakresie infrastruktury technicznej. Pojawiają się tam zapisy dopuszczające rozwiązania czasowe typu: „do czasu wybudowania kanalizacji sanitarnej zakończonej oczyszczalnią ścieków dopuszcza się możliwość stosowania szczelnych indywidualnych szamb”. Brak zapisów, które uzależniają realizację nowej zabudowy od równoczesnej lub wyprzedzającej budowy sieci uzbrojenia technicznego (przede wszystkim dotyczy to kanalizacji sanitarnej).

Plany miejscowe opracowane dla małych terenów zawierają ogólne zasady wyposażenia w infrastrukturę techniczną, natomiast w planach o większym zasięgu przestrzennym wyznaczone są już tereny lokalizacji tych urządzeń.

- Opracowywane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla małych obszarów nie w pełni rozwiązują problemy komunikacyjne. W wielu przypadkach obsługa komunikacyjna poszczególnych działek budowlanych odbywa się za pomocą sięgaczy umożliwiających zjazd z głównej drogi. Zabudowa na małej powierzchni nie stwarza odpowiednich warunków dla ukształtowania się ciągu ulicznego, który następnie umożliwiłby racjonalne wyposażenie w infrastrukturę techniczną.
- Obowiązujący dla MPK Plan ochrony zawiera m.in. ustalenia szczegółowe dotyczące zasad zagospodarowania terenów osadniczych, ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania strefy terenów otwartych – nieleśnych i pozaosadniczych oraz ustalenia dotyczące komunikacji i infrastruktury technicznej. Zawiera również ustalenia ogólne dotyczące strefy terenów osadniczych, tj. terenów dopuszczonej zabudowy w granicach *Parku*. Jest kompromisem pomiędzy oczekiwaniami społecznymi w zakresie lokalizacji nowej zabudowy a potrzebą ograniczenia urbanizacji terenów charakteryzujących się wysoką wrażliwością środowiska.

2. Uwarunkowania funkcjonalno - przestrzenne w obszarze Parku i jego bezpośrednim otoczeniu

2.1. Zagospodarowanie przestrzeni wokół Parku

Mazowiecki Park Krajobrazowy składa się z dwóch wydzielonych przestrzennie obszarów: północnego i południowego, które łączy otulina. Północny obszar *Parku* stanowi integralny element południowo-wschodniej części aglomeracji warszawskiej, której tereny zurbanizowane ukształtowały się wzdłuż linii kolejowych oraz dróg wylotowych, jak również przyrodnicze zaplecze dla pasma osadniczego o dominujących funkcjach: mieszkaniowych, uzdrowiskowych i rekreacyjnych. MPK stanowi „zielony klin” pełniący ważną funkcję bioklimatyczną rozczłonkując zurbanizowane tereny aglomeracji warszawskiej.

Od strony wschodniej obszar *Parku* sąsiaduje z silnie zurbanizowanym pasmem osadniczym wykształconym wzdłuż linii kolejowej biegnącej w kierunku Lublina, tj. m.in. osiedla warszawskie: Marysin Wawelski, Anin, Międzylesie, Radość oraz miasta: Józefów i Otwock. Wzdłuż linii kolejowej biegnącej w kierunku Mińska Mazowieckiego rozwinęły się położone na północ od Parku inne osiedla warszawskie: Rembertów, Wesoła i Sulejówek.

Wzdłuż dróg krajowych nr 2 oraz nr 17 rozwinęło się osadnictwo otaczające obszar *Parku* od strony wschodniej, są to: Stara Miłosna oraz wsie Majdan i Wiązowa.

Otoczenie południowego obszaru *Parku* jest diametralnie różne. Od strony północnej sąsiaduje z terenami Otwocka, na niewielkim zachodnim odcinku z terenami miasta Karczew, ale z pozostałych stron *Park* otaczają tereny ekstensywnego osadnictwa wiejskiego i tereny rolne.

Od strony zachodniej wzdłuż całego *Parku* rozciąga się dolina Wisły – projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 oraz na fragmencie projektowany Park Krajobrazowy Wisły Środkowej, stanowiący kontynuację Mazowieckiego Parku Krajobrazowego w kierunku południowym.

Park położony jest przy głównych trasach komunikacyjnych wyprowadzających ruch z i do Warszawy, są to:

- droga krajowa nr 2 przecinająca północny obszar *Parku* oraz droga krajowa nr 50 biegnąca przez obszar południowy stanowiące barierę ekologiczną,
- droga krajowa nr 17 (tzw. Trakt Lubelski) biegnąca wzdłuż wschodniej granicy *Parku*,
- droga wojewódzka nr 801 przebiegająca na przeważającym odcinku w znacznej odległości po zachodniej stronie *Parku*,
- droga wojewódzka nr 721 (łącząca drogę woj. nr 801 z drogą krajową nr 17) przecinająca otulinę *Parku* między Józefowem a Otwockiem.

2.2. Funkcje miast i gmin wchodzących w skład *Parku*

Obecne funkcje miast i gmin wchodzących w skład *Parku* wynikają ze stanu zagospodarowania, stanu środowiska przyrodniczego oraz cech społeczno-gospodarczych przestrzeni. W obszarze *Parku* znajdują się:

- dzielnice miasta stołecznego Warszawy – Wawer i Wesoła (przyłączona do Warszawy w 2002 roku ze względu na jedną z najwyższych w kraju dynamik przyrostu ludności, tj. powyżej 10% w latach 1990-2002). Na tym terenie zlokalizowany jest duży potencjał produkcyjny i usługowy, zwłaszcza w dziedzinie nauki i szkolnictwa wyższego, kultury, służby zdrowia, pośrednictwa finansowego, obsługi nieruchomości i firm,
- miasto powiatowe Otwock - pełni funkcję ponadlokalnego, wielofunkcyjnego ośrodka rozwoju przede wszystkim w zakresie usług infrastruktury społecznej, administracji, stanowi również zaplecze mieszkaniowe Warszawy,

- miasto Józefów - pełni funkcje zaplecza mieszkaniowego, przyrodniczego i rekreacyjnego Warszawy,
- gminy: Kołbiel, Wiązowna, Karczew, Celestynów - lokalne ośrodki rozwoju obsługujące ludność, obszar zaplecza rekreacyjnego, klimatycznego i mieszkaniowego Warszawy,
- gminy: Osieck, Sobienie-Jeziory, Pilawa to obszary ekstensywnego i średnio intensywnego rolnictwa.

Miejscowości ościenne, w tym Otwock i Józefów są ściśle powiązane funkcjonalnie z Warszawą, a obserwowany intensywny ich rozwój związany jest z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych osób pracujących w stolicy. Tzw. pasmo otwockie, którego znaczną część tworzą kompleksy lasów i osiedli leśnych o walorach klimatyczno-uzdrowiskowych, stanowi również istotne zaplecze rekreacyjno-letniskowe mieszkańców aglomeracji warszawskiej

Dla funkcjonowania Parku istotne znaczenie będzie miał przebieg planowanej autostrady A2 tzw. pierścień zewnętrzny Warszawy.

Tabela: Analiza porównawcza przebiegu autostrady A2 w warszawskim węźle transportowym

I. Przebieg przez Warszawę	
Zalety	Wady i kolizje
Włączenie Warszawy w system międzynarodowych połączeń drogowych oraz ważne uzupełnienie dla kształtowania połączeń obwodowych w Warszawie.	Konieczność specjalnych rozwiązań technicznych dla ochrony terenów mieszkalnictwa wielorodzinnego (tunel przez Ursynów).
Poprawa przepustowości i usprawnienie ruchu pomiędzy dzielnicami podmiejskimi, zarówno na południu i północy (likwidacja „wąskich gardeł” w ruchu drogowym).	Uciążliwość akustyczna dla mieszkańców istniejących osiedli mieszkaniowych (Włochy, Pyry, Raszyn Okęcie).
Znacząco krótsza, o 54 km, długość trasy w porównaniu z przebiegiem przez Górę Kalwarię (długość trasy przez Warszawę 40 km, przez Górę Kalwarię 94 km).	Utrzymujący się długoletni brak akceptacji społecznej zarówno mieszkańców jak i organizacji ekologicznych dla tak planowanego przebiegu.
Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	Przecięcie skarpy doliny Wisły (cenny element rzeźby terenu) w rejonie Natolina.
Duże znaczenie dla bezpieczeństwa strategicznego metropolii stołecznej.	<i>Przecięcie obszarów objętych ochroną prawną: Mazowiecki Park Krajobrazowy.</i>
Poprawa warunków środowiskowych (aerosanitarnych) spowodowana płynnością i skanalizowaniem ruchu pojazdów	

II. Przebieg w rejonie Góry Kalwarii (wariant społeczny)	
Zalety	Wady i kolizje
Przeprowadzenie ruchu tranzytowego poza obszarem aglomeracji warszawskiej.	Trasa przebiega zbyt daleko od stolicy, która jest punktem docelowym bądź początkowym większości użytkowników autostrady.
Mała uciążliwość akustyczna z uwagi na możliwość przeprowadzenia autostrady przez tereny nie zainwestowane.	Znacząco dłuższa trasa autostrady i konieczność budowy kilku tras łącznikowych z Warszawą.
Aktywizacja ośrodków osadniczych i terenów w rejonie węzłów oraz akceptacja środowisk ekologicznych i części samorządów.	<i>Przecięcie doliny Wisły oraz obszarów objętych ochroną prawną: Chojnowskiego Parku Krajobrazowego, Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, rezerwatu przyrody „Łachy Brzeskie”.</i>

2.3. Predyspozycje rozwojowe. Współzależność rozwoju

Północny obszar Mazowieckiego Parku Krajobrazowego pod względem funkcjonalno-przestrzennym stanowi integralny element południowo-wschodniej części aglomeracji warszawskiej. W tej części *Park* pełni rolę przyrodniczego zaplecza - „zielonego klina” dla pasma osadniczego, o dominujących funkcjach mieszkaniowych i rekreacyjnych, ukształtowanego wzdłuż linii kolejowych oraz dróg wylotowych. Na korzystne klimatotwórcze znaczenie tego leśnego zaplecza wpływają m.in. zadrzewienia iglaste z dominacją sosny (szczególnie cennej w tym aspekcie).

W południowym obszarze *Parku* i jego otoczeniu wyróżnić można następujące strefy (przestrzenie):

- Strefę uzdrowiskowo – rekreacyjną wykształconą na bazie walorów środowiska przyrodniczego obejmującą miasta: Otwock, Józefów i gminy: Celestynów, Karczew, Wiązowną, Kołbiel mającą kontynuację za Wisłą – gminę Konstancin – Jeziorną, które razem tworzą cenny przyrodniczo obszar, zabezpieczający Mazowiecki Park Krajobrazowy i jego powiązania przyrodnicze.
- Strefę rolniczą – obejmującą gminy: Osieck, Sobienie-Jeziory i Pilawa oraz Tarczyn, Prażmów, Góra Kalwaria za Wisłą ze specjalizacją produkcji rolniczej, ale również znacznymi obszarami terenów otwartych, zabezpieczających *Park* i jego powiązania przyrodnicze.

IV. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA, KOLIZJE I KONFLIKTY POMIĘDZY ISTNIEJĄCYM I PROJEKTOWANYM ZAGOSPODAROWANIEM A OCHRONĄ PRZYRODY

Głównym czynnikiem zagrażającym środowisku przyrodniczemu Parku jest **presja urbanizacyjna**. *Park* jest silnie rozczłonkowany wnikającymi głęboko terenami zabudowanymi oraz enklawami osadniczymi: Wiśniowa Góra (większa część została wyłączona z *Parku*) oraz Celestynów, Regut i Dąbrówka. W ostatnich latach zwłaszcza w rejonie Aleksandrowa istnieje presja na pozyskiwanie działek budowlanych i rekreacyjnych, co prowadzi do zakłócenia układów przyrodniczych i funkcjonowania jego ekosystemów.

Szczególnym zagrożeniem dla funkcjonowania Parku jest zabudowa na terenach leśnych występująca w formie:

- pojedynczych budynków na działkach leśnych – rejon Wiązownej, rejon Pogorzeli (gmina Celestynów), Dąbrówka – rejon Starej Wsi, Groszówka. Jest to również zabudowa o charakterze publicznym: sanatorium w Józefowie (Rycice), szpital i zakład psychiatryczny w Majdanie (Zagórze), szkoły, sanatorium, zakład wychowawczy i dom dziecka w Otwocku (Soplicowo),
- niewielkich zespołów tworzących enklawy śródleśne – przede wszystkim zabudowa Emowa (gmina Wiązowa) złożona z ca 70-ciu działek w większości już zabudowanych, potencjalnie - teren o pow. ca 4,5 ha położony przy Trakcie Napoleońskim na północ od osiedla Radość (m. st Warszawa) z leśniczówką Zbójna Góra, kilkoma budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi oraz ogrodami działkowymi.

Przestrzeń leśna jest systematycznie ograniczana w związku z ekspansją osadnictwa, która się rozpoczęła na początku XX wieku. Najwięcej terenów leśnych ubyło w rejonie Wiśniowej Góry, Aleksandrowa (zabudowa wzdłuż ulic: Zagórzańskiej i Podkowy) oraz Otwocka. Skutkiem presji urbanizacyjnej jest zmniejszenie powiązań przyrodniczych oraz ograniczanie areału gleb cennych rolniczo. Powoduje to istotne zubożenie specyficznej strefy ekologicznej, powstającej na styku obszarów leśnych i łąkowych, uproszczenie składu gatunkowego z wykształceniem leśnych monokultur sosnowych.

Presja urbanizacyjna dotyka także wrażliwych elementów sieci hydrograficznej i siedlisk związanych z terenami podmokłymi. Zabudowa w Aleksandrowie pojawiła się i nadal się rozwija pomimo niekorzystnych warunków fizjograficznych wynikających z występowania terenów podmokłych. Tereny podmokłe jak również zalesione uległy znacznej redukcji spowodowanej m.in. odwodnieniem.

Niewłaściwa gospodarka ściekowa na terenach zabudowanych na obszarze *Parku* jest istotnym zagrożeniem dla środowiska. Dotyczy to złego stanu technicznego zbiorników ścieków (szamb), które są często nieszczelne i zanieczyszczają wody gruntowe i wody podziemne. W osiedlach bezpośrednio sąsiadujących z *Parkiem*: Zbójna Góra, Wiśniowa Góra, Aleksandrów, Michalin, Stara Miłosna istnieją sieci kanalizacyjne, jednak nie wszystkie zabudowania są do nich podłączone.

Na terenie MPK i jego otuliny oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowanych jest około 100 obiektów, które mogą mieć negatywny wpływ na obszar *Parku* i jego otuliny w zależności od rodzaju prowadzonej działalności i wielkości obiektu. Są to: zakłady przemysłowe i usługowe, stacje paliw, obiekty liniowe komunikacyjne (drogi i koleje), napowietrzne linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia, szpitale, domy opieki społecznej, sanatoria, całoroczne ośrodki wypoczynkowe, obiekty rolnicze (szklarnie, ферmy drobiu, tuczarnie, stajnie), wyrobiska (kopalnie murszu, piaskownie i cegielnie), składowiska odpadów, cementarze.

Największe potencjalne zagrożenie dla MPK występuje ze strony **dużych zakładów przemysłowych**. Zakłady te emitują zanieczyszczenia do powietrza, wytwarzają ścieki (technologiczne, opadowe, socjalno – bytowe), odpady oraz zużywają duże ilości wody. Do tych zakładów należy zaliczyć m.in.: Zarząd Dróg Powiatowych w Otwocku Obwód Nr 1 w Taborze, Zakłady Wytwórcze Aparatury Wysokiego Napięcia ABB – ZWAR, Instytut Elektrotechniki, Instytut Energii Atomowej, Fabryka Aparatury Elektrycznej EFA, Zakład Energetyki Ciepłej Karczew, Zakłady Drobiarsko – Mięsne „Super Drób”. Na zachód i północny-zachód od *Parku* zlokalizowane są elektrociepłownie Siekierki i Kawęczyn, znacznie oddalone od MPK, lecz ich zasięg oddziaływania obejmuje także teren *Parku*. Zakłady te emitują do powietrza znaczne ilości zanieczyszczeń.

W sąsiedztwie *Parku* znajdują się też duże obiekty służby zdrowia, które wytwarzają duże ilości ścieków i odpadów niebezpiecznych. Są to obiekty stare wykorzystujące jako paliwo węgiel kamienny i mogą emitować do powietrza zanieczyszczenia m.in.: Centrum Zdrowia Dziecka, Instytut Kardiologii, Samodzielny Szpital Kliniczny w Otwocku, Mazowieckie Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy oraz sanatoria.

Walory krajobrazowe *Parku* i jego otuliny obniża szereg obiektów (przemysłowych i usługowych), obecnie już nie użytkowanych. Są to stare szpitale, ферmy drobiu, dawne SKR-y. Występuje tu dewastacja powierzchni ziemi oraz jej zanieczyszczenie.

Duży wpływ na środowisko Parku mogą wywierać **stacje paliw** zlokalizowane przy głównych szlakach komunikacyjnych (drogach nr 17 i 50) oraz obiekty posiadające zbiorniki produktów ropopochodnych dla własnych potrzeb. Zagrożeniem ze strony tych obiektów mogą być wycieki produktów ropopochodnych do środowiska, emisja zanieczyszczeń do powietrza oraz awarie związane z udziałem substancji niebezpiecznych.

Prawidłowe funkcjonowanie *Parku* utrudniają też **szlaki komunikacyjne** drogowe i kolejowe oraz **linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia**. Linie elektromagnetyczne powodują wyraźne rozcięcie terenu *Parku*, a tym samym degradację krajobrazu - pod liniami nie mogą rosnąć drzewa, a jedynie niewysokie krzewy. Oddziaływanie linii wiąże się też z promieniowaniem elektromagnetycznym. Drogi i linie kolejowe oprócz zanieczyszczeń komunikacyjnych, takich jak: zanieczyszczenie powietrza, hałas, spływy opadowe powodują rozcinanie obszaru *Parku* i jego otuliny. Zakłócają naturalne szlaki migracji zwierząt, odstrasżając je z terenów bytowania. Do szczególnie uciążliwych odcinków dróg należą: droga krajowa nr 2 Warszawa - Terespol, droga krajowa nr 17 Warszawa - Lublin, droga krajowa nr 50 z Góry Kalwarii do Kołbieli (tranzytowa, pełniąca funkcję obwodnicy Warszawy dla ruchu ciężarowego), natomiast uciążliwymi szlakami kolejowymi są szlaki: z Warszawy do Lublina przez Otwock oraz z Góry Kalwarii do Pilawy (odcinek tranzytu kolejowego). Istotnym zagrożeniem dla funkcjonowania *Parku* jest realizacja autostrady A2 w latach 2010-2013 o nie ustalonym jeszcze przebiegu na odcinku Warszawa-Siedlce. Konieczne są rozstrzygnięcia na różnych poziomach decyzyjnych oraz koordynacja działań organów administracji rządowej i samorządu województwa we współdziałaniu z samorządami gmin i powiatów. W każdym rozpatrywanym obecnie wariantcie (I - przebieg przez Warszawę, II – przebieg w rejonie Góry Kalwarii) przecina obszar *Parku* i stanowi poważną barierę ekologiczną.

W rejonie miejscowości Warszówka i Całowanie przy południowo – zachodniej granicy *Parku* prowadzona jest **eksploatacja murszu**. Wydobycie prowadzone jest na obszarach podmokłych, gdzie wody gruntowe występują bardzo płytko (0 – 1 m p.p.t.). Ponadto ciężkie maszyny używane do wydobycia kruszywa mogą powodować zanieczyszczenie środowiska substancjami ropopochodnymi.

Na terenie *Parku* oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie nie występują zorganizowane składowiska odpadów. Jedynie w rejonie Osiecka w starej piaskowni istnieje dzikie wysypisko odpadów, częściowo już zrekultywowane.

Oprócz wyżej wymienionych zagrożeń antropogenicznych na stan środowiska na terenie Parku i jego otuliny wpływają również **zmiany stosunków wodnych**. Podczas dużych opadów, wskutek niedrożności rowów następuje zalewanie niektórych terenów, a w innych częściach odwadnianie obszarów na skutek obniżania poziomu wód gruntowych. Dotyczy to południowego rejonu *Parku* m.in. rezerwatu „Szerokie Bagno”. Generalnie obniża się też poziom wód rzek – Świdra i Mieni oraz innych mniejszych cieków. Poziom wód gruntowych na terenie lasów MPK obniżył się też w wyniku zwiększonego poboru wód do celów komunalnych i przemysłowych. Wysychają gleby torfowe i zbiorniki na uroczyskach Macierówka, Torfy (Kaczy Ług), Szerokie Bagno, Czarci Dół oraz inne drobniejsze torfianki śródleśne.

Najbardziej zdegradowanym komponentem środowiska przyrodniczego *Parku* są wody powierzchniowe prowadzące wody nie odpowiadające normom. Badaniami monitoringowymi objęte są rzeki:

- Świder – badana w 2002 roku na długości 9,6 km w jednym punkcie pomiarowo-kontrolnych,
- Mienia – badana w 2002 roku na długości 43,8 km w trzech punktach pomiarowo-kontrolnych.

Istotne znaczenie dla jakości wód mają **spływy obszarowe** (wody opadowe wymywające substancje biogenne z nawożenia gleb) oraz fakt wnoszenia zanieczyszczeń z terenów sąsiednich, tj. z górnych części dorzeczy. Konieczność ochrony i poprawy jakości wód powierzchniowych wynika nie tylko z potrzeb ochrony ekosystemów, ale również z faktu wykorzystania wód – m.in. do celów rekreacyjnych. Na środowisko *Parku* i jego otuliny mogą wpływać uciążliwe uprawy rolne, w których stosuje się duże ilości nawozów, szczególnie gnojownicy oraz środków ochrony roślin. Duże kompleksy szklarni występują przy południowo–zach. granicy *Parku* w rejonie Łukowca, Brzezinki i Janowa.

Wisła, płynąca poza granicami *Parku*, ale w stosunkowo niedużej odległości od jego zachodnich granic w analizowanym okresie również prowadziła wody pozaklasowe. Z Wisłą związane jest ponadto **zagrożenie powodziowe**. Obszarem bezpośredniego zagrożenia jest międzywale pełniące funkcję koryta wielkich wód i jego zagospodarowanie jest przystosowane do częstych zalewów.

Obszary potencjalnego zagrożenia powodzią - tereny narażone na zalanie w przypadku przelania się wód przez koronę wału przeciwpowodziowego oraz zniszczenia lub uszkodzenia wałów - położone w gminach Karczew i Sobienie-Jeziory oraz miastach: Józefów i Otwock. Obejmują głównie tereny rolnicze z zabudową ekstensywną.

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ

Podstawą krajowej polityki ekologicznej jest przyjęta w *II Polityce Ekologicznej Państwa* zasada zrównoważonego rozwoju. Głównym jej założeniem jest takie stymulowanie procesów gospodarczych i społecznych, aby zachować walory i zasoby środowiska w stanie zapewniającym możliwość korzystania z nich przez obecne i przyszłe pokolenia. Zasady realizacji polityki ekologicznej, cele i zadania ujmuje „*Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010*” oraz „*Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010*”. W zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej priorytetowym zadaniem na lata 2003 – 2006 jest m. in. utworzenie Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych Natura 2000.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego zgodnie z dokumentami samorządu województwa *Strategią rozwoju województwa mazowieckiego* oraz *Programem ochrony środowiska województwa mazowieckiego* przyjmuje jako priorytetowy kierunek wojewódzkiej polityki przestrzennej poprawę warunków funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Polityka ta dotyczy dwóch sfer jakości środowiska tj. ochrony walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska.

1. Kierunki działań wymagające zachowania i kształtowania środowiska przyrodniczego

- *W zakresie ochrony walorów przyrodniczych* – celem polityki samorządu województwa jest stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych poprzez:
 - wzmocnienie ochrony unikatowych dolin rzecznych i ich otoczenia,
 - zapewnienie ciągłości powiązań przyrodniczych (korytarze ekologiczne regionalne i ponadregionalne),
 - objęcie ochroną obszarów wodno-błotnych, stanowiących siedliska szczególnie ważne dla zachowania różnorodności biologicznej,
 - zwiększenie lesistości i ochrona lasów.

Cel ten będzie realizowany w drodze zwiększenia powierzchni prawnie chronionych obszarów przyrodniczych. Dla funkcjonowania przyrody Mazowieckiego Parku Krajobrazowego istotne znaczenie będzie miało utworzenie parku krajobrazowego obejmującego dolinę rzeki Wisły na odcinku Góra Kalwaria -Dęblin.

- *W zakresie ochrony wód* – MPK położony jest w obszarze ochronnym Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 222 – Dolina Środkowej Wisły (uwzględniony na mapie Nr 3 Kierunki działań):
 - ochrona siedlisk bagiennych i podmokłych oraz obszarów wododziałowych,
 - racjonalizacja poboru wód w południowych dzielnicach Warszawy, w tym zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe,
 - modernizacja większości oczyszczalni ścieków w zakresie redukcji substancji biogennych gwarantujących spełnienie norm jakości odprowadzanych ścieków,
 - uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach wiejskich (rozbudowa sieci kanalizacyjnej, budowa oczyszczalni ścieków),
 - wprowadzanie zalesień, szczególnie na terenach podatnych na infiltrację zanieczyszczeń tj. o słabej izolacji gruntowej warstw wodonośnych,
- *W zakresie ochrony zbiorowisk leśnych* oraz ich powiększenia - zalesianie użytków rolnych słabych jakościowo szczególnie na terenach otaczających *Park* co wpłynie m.in. na wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych oraz wzmocnienie istniejących powiązań przyrodniczych.

2. Kierunki zmierzające do przywrócenia równowagi ekologicznej

Podstawowym działaniem jest budowa i modernizacja systemu technicznej infrastruktury ochrony środowiska, głównie oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej.

Do ważnych zadań w tym zakresie należy:

- budowa oczyszczalni ścieków dla południowej części Warszawy o równoważnej liczbie mieszkańców ponad 450 tys.,
- rozbudowa wraz z modernizacją oczyszczalni ścieków w Otwocku,
- rozbudowa i budowa systemu kanalizacji zbiorczej w Warszawie,
- budowa węzła do termicznego przekształcenia osadów ściekowych dla Warszawy,
- uporządkowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez tworzenie ponadlokalnych struktur organizacyjnych, tj.: utworzenie regionalnego składowiska odpadów komunalnych w oparciu o istniejące w Otwocku Świerku i rozwój instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, w tym budowa sortowni i kompostowni w m. Otwock,
- eliminacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb) bytowo-gospodarczych i przemysłowych na terenach nieskanalizowanych.

3. Kierunki działań ograniczające skutki negatywnych oddziaływań infrastruktury technicznej

Zgodnie z planem ochrony MPK na terenie *Parku*:

- zachowuje się istniejący układ dróg publicznych z dopuszczeniem poszerzenia ich do pasów drogowych w liniach rozgraniczających (do szerokości wymaganej dla danej klasy drogi), w szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się przeprowadzanie nowych dróg publicznych,
- w pasach drogowych dopuszcza się za zgodą właściwego zarządcy drogi prowadzenie sieci infrastruktury technicznej i lokalizowanie urządzeń towarzyszących tym sieciom, tablic informujących o walorach *Parku*, budowę bezkolizyjnych przejść dla zwierząt oraz wprowadzanie ogrodzeń zabezpieczających jezdnię przed wtargnięciem zwierząt,
- zagospodarowanie pasa drogowego (np. wprowadzenie odwodnienia) nie może spowodować istotnych zmian warunków siedliskowych występujących w sąsiedztwie cennych zespołów przyrodniczych, zwłaszcza wskazanych do szczególnej ochrony (rezerwaty i użytki ekologiczne). Drogi, w szczególności krajowe, powinny być wyposażone w urządzenia uniemożliwiające przedostawanie się ropopochodnych i innych szkodliwych substancji do środowiska gruntowo-wodnego i – poza pasem drogowym – na powierzchnię gruntu (do ekosystemów) oraz do powietrza. Zabezpieczeniom tym służyć też powinno odpowiednie zagospodarowanie pasa drogowego.

4. Kierunki działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej

W zakresie ochrony przeciwpowodziowej – Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego ujmuje następujące zadania:

- wykonanie studium określającego zasięg obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią (przez RZGW),
- opracowanie studium ochrony przeciwpowodziowej rz. Wisły, umożliwiającego kontrolowane ograniczenie skutków powodzi na terenach zabudowanych (RZGW),
- opracowanie racjonalnego programu retencjonowania wód z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych oraz programów byłych województw,
- prowadzenie prac konserwacyjnych dla utrzymania istniejących obwałowań rz. Wisły,
- utrzymanie drożności koryta rzeki przez usuwanie zwalonych pni drzew, lokalne pogłębienie i usuwanie roślinności utrudniającej swobodny przepływ wód i lodów przy zachowaniu istniejących walorów przyrodniczych (w szczególności siedlisk ptaków).

5. Rozwój proekologicznych form działalności

Na podstawie „Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Polski na lata 2004-2006” oraz założeń „Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej” przyjęto w ramach priorytetów **ochronę środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych obszarów wiejskich**. Priorytetom tym przypisano konkretne działania m.in. tworzenie programów rolno-środowiskowych.

Programy rolno-środowiskowe polegają na udzieleniu wsparcia finansowego rolnikom, którzy w sposób dobrowolny zobowiążą się do odpowiedniej produkcji rolniczej i stosowania specjalnych zabiegów ochronnych (wg wymogów określonych przy poszczególnych pakietach). W skład programów rolno-środowiskowych wchodzi następujące przedsięwzięcia (pakiety):

- rolnictwo zrównoważone, polegające na ograniczeniu nawożenia, przestrzeganiu następstwa roślin,
- rolnictwo ekologiczne w rozumieniu ustawy o rolnictwie ekologicznym,
- utrzymanie łąk ekstensywnych wiążące się z przywróceniem lub kontynuacją wykaszania traw na łąkach jednokośnych o wysokich walorach przyrodniczych,
- utrzymanie pastwisk ekstensywnych – ekstensywne wypasy na półnaturalnych pastwiskach,
- ochrona gleb i wód polegająca na stosowaniu międzyplonów, zwiększających udział gleb z okrywą roślinną w okresie jesienno-zimowym,
- strefy buforowe – polega na tworzeniu 2 lub 5-metrowych pasów zadarnionych na granicy gruntów rolnych z wodami powierzchniowymi lub terenami intensywnie użytkowanymi rolniczo,
- zachowanie rodzimych ras gatunków zwierząt gospodarskich.

W ogólnopolskim Programie Rolnośrodowiskowym przygotowanym przy współpracy Departamentu Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego na Mazowszu wyszczególniono 3 strefy priorytetowe do realizacji programu: I strefa Bugu, Liwca, Narwi i Omulwi, II strefa Wisły i Pilicy, III strefa Środkowej Wisły i pojezierza gostynińsko-płockiego.

Gminy Karczew, Celestynów, Osieck i Sobienie-Jeziory zakwalifikowane zostały do II strefy priorytetowej. Daje to możliwość korzystania ze wszystkich pakietów ujętych w programie rolno-środowiskowym. Szczególnie istotne w obszarze otaczającym *Park* jest stosowanie pakietów rolnictwo zrównoważone, utrzymanie łąk ekstensywnych oraz ochrona gleb i wód.

PODSUMOWANIE

- Z punktu widzenia realizacji celów ochrony niekorzystne jest znaczne rozczłonkowanie granic MPK wywołane m.in. dynamicznymi procesami urbanizacyjnymi aglomeracji warszawskiej. Podobnie granice utworzonej wokół *Parku* otuliny zredukowanej przestrzennie nie stanowią skutecznego zabezpieczenia *Parku* przed zagrożeniami zewnętrznymi. Dla zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych konieczne jest zachowanie powiązań przyrodniczych *Parku* z doliną Wisły poprzez:
 - ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolne i nieleśne, stanowiących naturalne korytarze ekologiczne, zwiększające bioróżnorodność siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków,
 - utrzymywanie stabilnych przepisów w zakresie ochrony przyrody oraz zasad zagospodarowania na terenie *Parku*, jego otuliny oraz w Obszarach Chronionego Krajobrazu: Warszawskiego i Nadwiślańskiego.
- Z punktu widzenia planowania przestrzennego plan ochrony (obejmujący zgodnie z ustawą o ochronie przyrody tereny tylko w granicach *Parku*) stanowi cenny materiał wyjściowy zawierający m.in. ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Równie istotne są wszystkie zapisy planu ochrony dotyczące otuliny *Parku*, mimo, że formalnie mają jedynie charakter zaleceń, sugestii i propozycji oraz nie są wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Na wylesionych terenach *Parku* głównym obszarem konfliktowym a co za tym idzie najbardziej narażonym na ekspansję zabudowy jest położona w granicach *Parku* i otuliny część Alaksandrowa (dzielnica Warszawa-Wawer). W planie ochrony przyjęto rozwiązanie kompromisowe polegające na wyznaczeniu terenów dopuszczalnej zabudowy i określeniu warunków realizacji zabudowy uwzględniających wysoką wrażliwość miejscowego środowiska.
- Zurbanizowane pasmo aglomeracji warszawskiej, sąsiadujące bezpośrednio z Mazowieckim Parkiem Krajobrazowym charakteryzuje żywiołowy rozwój – w szczególności zabudowy – negatywnie wpływając na walory miejscowego krajobrazu. Stanowi też poważne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, zwłaszcza że za dynamiką procesów ekspansji urbanizacji nie nadążają inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej, szczególnie ważnej w utrzymaniu odpowiednich standardów sanitarnych i ekologicznych terenów osadniczych i ich sąsiedztwa.

WAŻNIEJSZE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Opracowania planistyczne i programowe Krajowe

- *Geografia regionalna Polski, Kondracki J. PWN, 2003 r.;*
- *II Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Środowiska, Warszawa, czerwiec 2000 r.*
- *Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002 r.;*
- *Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska – praca zbiorowa pod redakcją dr A. Liro – Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1995 r.;*
- *Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – Monitor Polski Nr 26/2001;*
- *Krajowy plan gospodarki odpadami – Ministerstwo Środowiska, czerwiec 2002;*
- *Krajowy Program Rolnośrodowiskowy. Działanie PROW na lata 2004-2006. Materiał Informacyjny, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 17.12.2003 r.;*
- *Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2000-2006 – Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2000;*
- *Narodowy plan rozwoju 2004-2006, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 14 stycznia,*
- *Plan rozwoju obszarów wiejskich na lata 2004-2006. Projekt. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, styczeń 2004 r.;*
- *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 – Rada Ministrów, grudzień 2002 r.;*
- *Wdrażanie koncepcji sieci NATURA 2000 w latach 2001-2003, Ministerstwo Środowiska, grudzień 2002 r.;*

Wojewódzkie

- *Strategia rozwoju województwa mazowieckiego – Sejmik Województwa Mazowieckiego – Warszawa, 2001 r.;*
- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2004 r.;*
- *Program ochrony środowiska woj. mazowieckiego. Urząd Marszałkowski, Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska, Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego, 2003 r., 2004.;*
- *Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2004-2011, Warszawa wrzesień 2003 r.;*
- *Gospodarka odpadami pochodzenia przemysłowego w województwie mazowieckim – WIOŚ, Warszawa 2001;*
- *Program Rolnośrodowiskowy. Strefy priorytetowe we województwie. Samorząd Województwa Mazowieckiego, 2004 r. ;*
- *Wojewódzki Program Rozwoju Regionalnego Mazowsza na lata 2001-2006 - Sejmik Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2001;*
- *Plan Ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego im. Czesława Łaszka – Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa 2004 r.*

Materiały statystyczne, atlasy

- *Baza danych Regionalnych dla Polski w przekroju powiatów i gmin za 2000 i 2002 r. – IMAGIS, Warszawa 2001, 2003 r.;*
- *Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego, US w Warszawie, Warszawa 2003 r.,*
- *Stan środowiska w województwie mazowieckim – raport Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska;*
- *Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w woj. mazowieckim – Raport WIOŚ, Warszawa 2002 r.;*
- *Dokumentacje hydrogeologiczne zbiorników wód podziemnych – Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1995-2001;*
- *Mapa hydrogeologiczna Polski – Obszary o braku izolacyjności I poziomu wodonośnego– Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1995-2001.*

STUDIUM UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO OBSZARÓW CHRONIONYCH
MAZOWIECKI PARK KRAJOBRAZOWY
ZASOBY I WALORY SRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

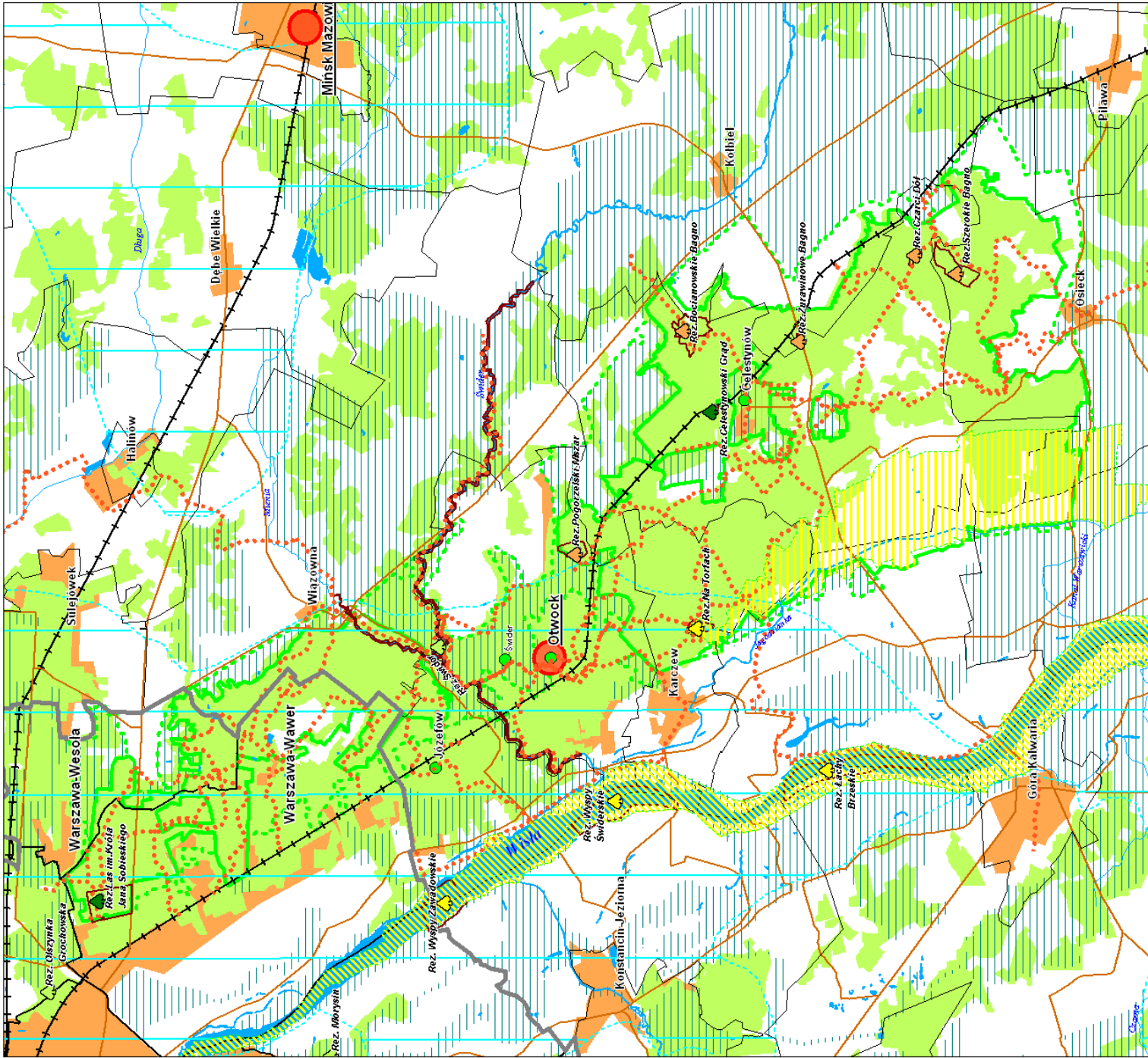
skala 1: 100 000

Elementy zagospodarowania przestrzennego

- granica Warszawy
- granice gmin
- Otwock
- ośrodki powiatowe
- Karczew
- ośrodki gminne
- główne drogi
- linia kolejowe
- lasy
- wody
- tereny zwartej zabudowy
- szlaki turystyczne
- ośrodki wypoczynkowo - turystyczne

Zasoby i walory przyrodnicze

- Park
- strefa ochronna - otulina Parku
- Rezerwat przyrody
- torfowiskowe
- leśne
- faunistyczne
- krajobrazowe
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary specjalnej ochrony ptaków
- Natura 2000
- proj. specjalny obszar ochrony siedliskowej
- Natura 2000
- strefy ochronne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

STUDIUM UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OBSZARÓW CHRONIONYCH MAZOWIECKI PARK KRAJOBRAZOWY KIERUNKI DZIAŁAŃ

skala 1 : 100 000

Elementy zagospodarowania przestrzennego

- granicę Warszawy
- granicę gmin
- ośrodki powiatowe
- ośrodki gminne
- lasy
- wody
- tereny zwanej zabudowy w tym:
 - obszary koncentracji zabudowy letniskowej

Kierunki działań

Obszary wymagające zachowania i kształtowania środowiska przyrodniczego

- Park
- strefa ochronna - otulina Parku
- istniejące rezerwy przyrody
- projektowane rezerwy przyrody
- projektowany park krajobrazowy
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000
- projektowany specjalny obszar ochrony siedliskowej Natura 2000
- Natura 2000
- Obszary wymagające ochrony wód podziemnych

Elementy środowiska wymagające przywrócenia równowagi ekologicznej

- wody pozaklasowe
- zanieczyszczenia przestrzenne wód podziemnych

Elementy infrastruktury technicznej wymagające działań ograniczających skutki ich przebiegu

- autostrady projektowane
- drogi ekspresowe istniejące
- drogi ekspresowe projektowane
- drogi główne ruchu przyspieszonego istniejące
- drogi główne ruchu przyspieszonego projektowane
- drogi główne istniejące
- drogi główne projektowane
- linie kolejowe
- linie energetyczne 110 /220 kV
- linie energetyczne 400 kV
- gazociągi regionalne
- gazociągi ponadregionalne

Inne działania

- obszary wymagające działań przeciwpowodziowych
- obszary preferowane do wdrażania programów rolno - środowiskowych

